

INSTITUTIONEN FÖR SOCIALT ARBETE

”ALLA BARN SKA HA SAMMA FÖRUTSÄTTNINGAR OCH VARA DELAKTIGA”

En kvalitativ studie om socialsekreterares
uppfattning om barnkonventionen som svensk lag
och hur den påverkar deras arbete

SQ4562, Vetenskapligt arbete i socialt arbete, 15 hp

Scientific Work in Social Work, 15 higher education credits

Kandidatnivå

Termin: VT21

Författare: Tyra Johansson & My Nässlander Örninge

Handledare: Elin Hultman

Antal ord: 16 517

Abstract

Title: "All children should have the same conditions and the right to be involved"

The purpose of our study is to investigate social workers' experiences of the implementation of the UN Convention on the Rights of the Child (CRC) into Swedish law and how it affects their work. The study is based on the following two questions; 1) in what way do social workers feel that the implementation of the CRC into Swedish law has influenced their work involving children?, and 2) how do social workers experience their discretion in applying the CRC after the convention became law? This is a qualitative study based on semi-structured, open interviews with six social workers whose tasks involve taking authoritative decisions regarding children. The analysis has two theoretical points of departure, namely; top-down- and bottom-up perspectives, and discretion.

The most relevant findings were that social workers had different experiences of how the convention had been implemented at their respective workplaces. The reasons for variation in implementation and the consequences of the lack of implementation could be recognized in four different themes: *Guidance by the implementation and application*, *Discretion by interpretation of the Convention on the Rights of the Child*, *Children's participation - an already experienced practice* and *Implementation and application during the covid-19 pandemic*. Through our analysis we connected the themes to different reasons for shortcomings in the conditions of a good implementation of a new law. Further, we analyzed the themes through the theory of top-down- and bottom-up, and discretion. Our second finding was that, despite the lack of change in some workplaces, the change that did take place was mostly social, that is, there was an increased feeling of empowerment to put the child first. The change also took a practical shape in the form of new methods and rules. The conclusion of the second finding was that all the changes should be in benefit for children's participation. Over all our findings suggest that the incorporation of CRC as a Swedish law has affected social workers' practices due to the fact that children's human rights are taking a more prominent position.

Key words: UN Convention on the Rights of the Child (CRC), children's participation, discretion, social worker

Innehållsförteckning

1. Introduktion	6
1.1 Problemformulering	7
1.2 Syfte & frågeställningar.....	10
1.3 Ämnes- och samhällsrelevans.....	10
1.4 Avgränsningar	11
2. Tidigare forskning.....	13
2.1 Inkopporering av barnkonventionen som lag	14
2.1.1 Kritiska perspektiv på inkopporeringen av barnkonventionen i Sverige	14
2.1.2 Inkopporering av barnkonventionen i skandinaviska länder	15
2.2 Barns möjlighet till delaktighet inom socialtjänsten	17
2.2.1 Vikten av barnets rätt till delaktighet	18
2.2.2 Socialsekreterares upplevelser kring arbetet att göra barn delaktiga	19
2.3 Sammanfattning av tidigare forskning.....	22
3. Teoretiska utgångspunkter	24
3.1 Top-down - Bottom-up	24
3.2 Handlingsutrymme	25
3.3 Sammanfattning av studiens teoretiska utgångspunkter	27
4. Metod.....	28
4.1 Urval	29
4.2 Intervjuprocess	30
4.3 Bearbetning av intervjuer och analysmetod.....	32
4.4 Forskningsetiska överväganden	34
4.5 Studiens giltighet och tillförlitlighet	36
4.6 Arbetsfördelning.....	38
5. Resultat och analys.....	39
5.1 Brist på implementering av barnkonventionen i arbetet.....	39
5.1.1 Avsaknad av vägledning i arbetet med att göra barn delaktiga.....	39
5.1.2 Handlingsutrymme vid tolkning av barnkonventionen.....	42
5.1.3 Barns delaktighet - en redan erfaren praxis.....	44
5.1.4 Hinder på grund av covid-19-pandemin	47
5.1.5 Sammanfattning av temat.....	48
5.2 Förändring i arbetet efter inkopporering av barnkonventionen som svensk lag	49
5.2.1 Sociala förändringar efter inkopporeringen av barnkonventionen som svensk lag	49
5.2.2 Praktiska förändringar efter inkopporeringen av barnkonventionen som svensk lag... ..	51
5.2.3 Sammanfattning av temat.....	53
6. Avslutande diskussion	54
Referenslista	58
Bilaga 1.....	61
Bilaga 2.....	62

Förord

Vi vill rikta ett stort tack till alla intervjupersoner för att ni tog er tid och deltog i vår studie. Utan er hade denna studie inte gått att genomföra. Vi vill även tacka vår handledare Elin Hultman som har väglett oss genom hela studiens gång. Slutligen vill vi tacka varandra för gott samarbete och en rolig tid.

1. Introduktion

Barn som grupp har historiskt sett ofta kopplats till egenskaper såsom omogenhet, okunnighet och att vara i behov av skydd (Halldén, 2003: 14f). Under de senaste decennierna har forskning däremot betonat att istället lyfta barn som en grupp som faktiskt ska och bör få mer plats i samhället. Bland annat visar forskning på att barn bör ses som så kallade “beings” (varande) istället för “becomings” (blivande), det vill säga att barn och barndom i sig själva är viktiga och inte bara i syfte till att bli ordentliga vuxna (Rasmussen, 2003: 18). Barns perspektiv och barn som rättighetsbärare är därmed något som mer och mer har betonats i dagens samhälle för att skapa en så bra situation som möjligt för barn, även om de också behöver ett visst skydd (Halldén, 2003: 12; Heimer, Näsman & Palme, 2017: 46). Barns rättigheter finns idag reglerade i bland annat olika internationella konventioner och överenskommelser. En sådan internationell överenskommelse är FN:s konvention om barnets rättigheter (barnkonventionen).

Barnkonventionen är ett rättsligt bindande avtal som skapats för att beakta barns mänskliga rättigheter, såsom medborgerliga och politiska rättigheter samt ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter (Socialdepartementet, 2018: 59). FN:s barnkonvention innehåller 54 artiklar varav fyra är grundläggande principer. De grundläggande principerna beskrivs i konventionens artiklar 2, 3, 6 och 12. I dessa artiklar anges kortfattat att alla barn har samma rättigheter och är lika mycket värda (artikel 2), att barnets bästa ska beaktas i första hand vid alla beslut som rör barnet (artikel 3), att alla barn har rätt till liv, överlevnad och utveckling (artikel 6), samt att alla barn har rätt att uttrycka sin mening och höras i samtliga frågor som rör barnet, där hänsyn ska tas till barnets åsikter, utifrån barnets ålder och mognad (artikel 12) (Unicef, 2018: 14f & 18). Den första januari år 2020 blev barnkonventionen lag i Sverige - något som förespråkarna menar skulle stärka barns rättigheter, medan de som var mot konventionen som svensk lag menar att arbetet med att tillämpa konventionen är krångligt och därmed inte kommer stärka barns rättigheter.

I denna studie vill vi undersöka hur socialsekreterare som arbetar med barn och unga upplever barnkonventionen som svensk lag i deras arbete. Våra frågeställningar kommer fokusera på hur socialsekreterarnas arbete med att göra barn delaktiga påverkas av barnkonventionen, samt deras upplevelse av sitt handlingsutrymme kring att tillämpa konventionen efter att den blivit svensk lag.

1.1 Problemformulering

Socialstyrelsen anser att arbetet med barn och unga som far illa eller som riskerar att fara illa, samt arbetet kring deras familjer, är socialtjänstens svåraste uppdrag (Socialstyrelsen, 2015a: 33). De som arbetar inom socialtjänsten med myndighetsutövning har som uppdrag att fatta beslut och göra tolkningar som kan få omvälvande följder för barn och unga (Dellgran, 2015: 166). Socialtjänstens arbete med barn och unga behöver därmed ske på ett rättssäkert sätt vilket följaktligen kräver att arbetet upprätthåller en god kvalitet.

Även om barnkonventionen blev svensk lag först år 2020, så har konventionen varit ratificerad i Sverige sedan år 1990. En ratificering innebär att staten blir folkrättsligt bunden av barnkonventionen, och blir därmed skyldig att följa förpliktelserna som är skrivna i konventionens artiklar (Socialdepartementet, 2018: 53f). En del av svensk rätt innan inkorporering gjordes, överensstämde således redan med konventionen i bland annat socialtjänstlagen (SoL), föräldrabalken (FB) och lag med särskilda bestämmelser om vård av unga (LVU). Efter att barnkonventionen hade varit ratificerad i Sverige i över 30 år valde dock regeringen att inkorporera barnkonventionen till svensk lag den 1 januari år 2020. Innan beslutet om att barnkonventionen skulle inkorporeras som svensk lag begärdes en utredning - Barnrättighetsutredningen (SOU 2016:19), som skulle visa på hur barnets rättigheter skulle stärkas mest effektivt i Sverige (Socialdepartementet, 2018: 58). Utredningen hade som uppgift att uppmärksamma för- och nackdelar med en inkorporering samt ratificering av lagen, som grund till det beslut som riksdagen skulle ta. Under arbetet med barnrättighetsutredningen bytte regeringen riktning på barnrättighetsutredningens arbete till att snarare undersöka *på vilket sätt* som barnkonventionen skulle inkorporeras i svensk lagstiftning (Adolphsen et al., 2019: 20). Genom

barnrättighetsutredningens generella iakttagelser kunde det uppmärksammas brister i rättstillämpningen, att barnkonventionen för verksamheter på statlig och kommunal nivå inte hade fått tillräckligt stort genomslag trots att arbetet med barns rätt till delaktighet hade preciserats. Utredningen visade alltså att de dåvarande insatserna inte var tillräckliga för att uppfylla barnkonventionens krav (Socialstyrelsen, 2015b: 8). Regeringen menade på att en inkorporering av barnkonventionen som svensk lag skulle synliggöra barnets rättigheter, samt att det var ett sätt att skapa en grund för ett barnrättsbaserat synsätt i offentlig verksamhet (Socialdepartementet, 2018: 75). Däremot har inte barnkonventionen fått något särskilt skydd då den inte har inkorporerats som *grundlag*. Detta innebär att barnkonventionen som lag i Sverige får samma status som andra svenska lagar och kommer inte ges någon speciell prioritering (Adolphsen et al., 2019: 21).

Även om regeringen nu tagit beslutet främst grundat på barnrättighetsutredningen har vägen dit inte alls varit rak. Att barnkonventionen har blivit svensk lag efter att ha varit ratificerad i ungefär 30 år, har föregåtts av en lång debatt i det svenska samhället. Debatten har behandlat huruvida barnkonventionen som svensk lag skulle stärka barnets rättigheter i praktiken, eller om barnets rättigheter får det utrymmet genom att enbart vara ratificerad i Sverige. De som har varit *för* att barnkonventionen skulle bli svensk lag ansåg att barnkonventionen kan appliceras som ett verktyg för att stärka barnets rättigheter, samt för att höja barns status i samhället. Genom inkorporering av konventionen skulle barns rättigheter alltså tas på större allvar. De som har stått på andra sidan av debatten, de som har varit *mot* att göra barnkonventionen till svensk lag, menar att konventionen är svårtolkad och att det finns en brist på vägledning och stöd kring hur barnkonventionen som lag ska tolkas och användas. Argumenten hänvisade till bristen på traditionella förarbeten och att barnkonventionen är mer generellt skriven, till skillnad från övrig svensk lagtext, som är skriven på ett mer konkret och situationsbaserad sätt. Motståndarna menade således att en inkorporering av barnkonventionen som svensk lag skulle göra att tolknings- och handlingsutrymmet skulle bli allt för stort och därmed inte rättssäkert. De som var mot barnkonventionen som lag trodde alltså att det kunde bli svårare för domstolar att döma, samt att risken kring att

ställa olika intressen mot varandra skulle uppstå (Adolphsen et al., 2019: 20; Ponnert, 2019: 124; Svenska FN-förbundet, 2019; Thorburn Stern, 2019: 271ff).

En yrkesgrupp som dagligen arbetar med barn och där barnkonventionen som inkorporerad svensk lag kommer vara ytterst aktuell, är socialsekreterare inom socialtjänsten (Socialstyrelsen, 2015a: 21f). Socialsekreterare har det främsta ansvaret och skyldigheten att beakta barns mänskliga rättigheter, eftersom de är en professionsgrupp som arbetar med barn och unga inom socialtjänsten där beslut och tolkningar kring barns vardag görs varje dag. Beslut som ska tas för barns bästa kräver att det finns utrymme för en viss variation i tillämpningen och därmed ett utrymme för professionen att kunna tolka med öppna ramar utifrån riktlinjer och instruktioner. Socialsekreterarna har alltså ett stort handlingsutrymme och kräver ett stort förtroende från allmänheten i sin tolkning (Dellgran, 2015: 166; Lipsky, 2010: 3ff). Hur stort handlingsutrymme en profession ska ha är ett ofta debatterat ämne, vilket vi även kan se i debatten om att inkorporera barnkonventionen som svensk lag. En del av debatten kan förklaras enligt Svensson, Johnsson och Laanemets (2008: 17), som skriver att "[...] handlingsutrymme kan utnyttjas på många olika sätt" (ibid.), och att "[p]ersoner med olika erfarenheter utnyttjar det olika, även om traditioner utvecklas till att personer i en viss organisation utnyttjar sina handlingsutrymmen relativt lika" (ibid.). Debatten kring handlingsutrymme vid tolkning av lagar kan utifrån Svensson, Johnsson och Laanemets (ibid.) beskrivas genom förtroendet för den professionelles kompetens kontra fördelar med standardiserade metoder och rättssäkerhet. Socialsekreterare har därför en central nyckelroll vid tolkning av hur lagen faktiskt ska mynna ut i praktiken.

En stor del av definitionsmakten av hur barnkonventionen kommer att användas i praktiken vad gäller barn- och ungdomsvård, och med specifikt fokus på barns delaktighet, ligger således hos socialsekreterarna. Detta gör det viktigt att undersöka hur barnkonventionen som svensk lag har implementerats och arbetas med på socialkontoren, något som vi i den här studien är intresserade av att undersöka.

1.2 Syfte & frågeställningar

Syftet med denna studie är att undersöka hur socialsekreterare som arbetar med myndighetsbeslut gällande barn och unga upplever att FN:s konvention om barnets rättigheter (barnkonventionen) som svensk lag påverkar deras arbete.

Frågeställningar:

- Hur upplever socialsekreterare sitt handlingsutrymme kring att tillämpa barnkonventionen efter att konventionen blev svensk lag?
- På vilket sätt upplever socialsekreterare att barnkonventionen som svensk lag har påverkat arbetet kring att göra barn delaktiga?

1.3 Ämnes- och samhällsrelevans

Sverige är ett land som länge har legat i framkant när det gäller mänskliga rättigheter och barnrättsfrågor. Bland annat var Sverige det land som var först i världen med att förbjuda barnaga, och efter första och andra världskrigen i Europa var Sverige ett av de länder som tryckte på vikten av att bilda en konvention om barns mänskliga rättigheter (Thorburn Stern, 2019: 270). Ändå har det tagit lång tid innan barnkonventionen antagits som svensk lag, trots kritik från FN:s barnrättskommitté samt påtryckningar från olika rättighetsorganisationer i Sverige (ibid.). Debatten om hur barns rättigheter bäst gynnas, genom inkorporering eller endast ratificering av konventionen, har pågått i cirka trettio år. Nu när beslutet om att inkorporera barnkonventionen som svensk lag är taget, är det av hög relevans att utvärdera delar av beslutets konsekvenser.

Hur socialsekreterare som arbetar med frågor vad gäller barns liv och hälsa upplever barnkonventionen i sitt arbete är en viktig pusselbit för att utforska hur konventionen som svensk lag har fungerat i vårt samhälle. Studien fokuserar på hur socialsekreterare upplever sitt arbete kring att göra barn delaktiga och deras handlingsutrymme kring att tillämpa konventionen efter att barnkonventionen har blivit svensk lag. Sammanfattningsvis är det av samhällsrelevans att det finns studier om hur barnkonventionen som svensk lag har fungerat hittills.

1.4 Avgränsningar

I studiens process har vi behövt göra vissa avgränsningar. Dessa avgränsningar var av betydande karaktär för studiens resultat och var därmed viktiga att utföra. Nedan kommer en diskussion kring de avgränsningar vi har gjort och varför de varit viktiga.

I studien har vi valt att begränsa vårt perspektiv till socialsekreterare som arbetar med myndighetsbeslut gällande barn och unga inom socialtjänsten. Vid informationsinhämtning till studien har vi valt deras perspektiv av följande anledningar: Socialsekreterare som arbetar med barn och unga är en profession som har nära kontakt med barn och unga i sitt arbete, och som även arbetar utifrån lagar och regleringar inom området. Vidare har vi valt denna yrkesgrupp eftersom deras arbete till stor del består av myndighetsutövning och beslutsfattande - något som drar användandet av lagar och riktlinjer för barn och unga till sin spets. Vår tanke var därmed att denna koppling till användning av lagstiftning i arbetet gör att barnkonventionen som ny svensk lag är en relevant och relaterbart ämne för yrkesgruppen. Vi har således uteslutit andra yrkesgrupper som också arbetar nära barn och rättsliga bestämmelser gällande barn och unga. I studien ville vi få en uppfattning om hur socialsekreterare upplever barnkonventionen som svensk lag och anser att vi skulle kunna uppnå ett djupare resultat genom detta urval, något som eftersträvas i den kvalitativa forskningsmetoden, som lägger fokus på individen i sitt sammanhang och hur denne uppfattar sin sociala verklighet (Bryman, 2018: 454f). Eftersom vi vill undersöka hur socialsekreterare upplever sitt arbete efter att FN:s barnkonvention har blivit lag utgår vi alltså från professionella och deras arbete och inte från barns perspektiv även om studien grundar sig i barns mänskliga rättigheter.

En annan avgränsning vi har gjort är att vi inte har riktat in oss på samtliga 54 artiklar i barnkonventionen till denna studie. Vi har valt att enbart fokusera på en av barnkonventionens fyra grundläggande principer - artikel 12, då den kan hjälpa oss att definiera barns rätt till delaktighet. När vi i uppsatsen refererar till barns

delaktighet gör vi det alltså enligt barnkonventionens 12:e artikel, som definieras som följande:

1. Konventionsstaterna ska tillförsäkra det barn som är i stånd att bilda egna åsikter rätten att fritt uttrycka dessa i alla frågor som rör barnet. Barnets åsikter ska tillmätas betydelse i förhållande till barnets ålder och mognad. 2. För detta ändamål ska barnet, i alla domstolsförfaranden och administrativa förfaranden som rör barnet, särskilt beredas möjlighet att höras, antingen direkt eller genom en företrädare eller ett lämpligt organ och på ett sätt som är förenligt med nationella procedurregler

(Unicef, 2018: 18)

Avgränsningen var väsentlig att utföra eftersom det skulle bli för omfattande och irrelevant att utgå från konventionens alla 54 artiklar. Med hjälp av denna avgränsning kan vi på ett djupgående sätt undersöka vårt valda forskningsområde, som är att undersöka hur socialsekreterare som arbetar med myndighetsbeslut gällande barn och unga upplever att barnkonventionen som svensk lag påverkar deras arbete. Detta stämmer överens med studiens metodval, den kvalitativa forskningsmetoden, som vill undersöka fenomen på djupet (Bryman, 2018: 454f).

2. Tidigare forskning

För att placera studien i ett vetenskapligt sammanhang har vi samlat in tidigare forskning som vi anser är relevant för att visa på kunskapsläget kopplat till studiens undersökningsområde, det vill säga hur socialsekreterare som arbetar med myndighetsbeslut gällande barn och unga upplever att barnkonventionen som svensk lag påverkar deras arbete. Frågorna vi har ställt i vår studie handlar om socialsekreterares arbete kring att göra barn delaktiga samt deras handlingsutrymme kring att tillämpa konventionen i arbetet efter att barnkonventionen blivit svensk lag.

Vid litteratursökning har vi använt oss av databaserna Proquest, Scopus, Swepub och Supersök. Vid litteratursökning använde vi oss bland annat av sökorden: *UN Convention on the Rights of the Child (CRC)*, *CRC as Swedish law*, *CRC as law*, *children's participation*, *implementation*, *incorporation*, *social work*, *discretion* och *social workers*. På de svenska databaserna, Swepub och Supersök, sökte vi efter litteratur utifrån de engelska sökorden samt dess översättning på svenska. Utifrån relevanta artiklar från vår litteratursökning genomförde vi vidare kedjesökningar. En kedjesökning innebär att vidare göra en sökning efter artiklar utifrån källhänvisningarna i de artiklar som redan har hittats eller använts i studien (Bryman, 2018: 151). I sökningsprocessen av tidigare forskning valde vi att samla alla artiklar i referenshanteringsprogrammet Zotero. För att kunna välja ut relevanta artiklar gick vi först igenom samtliga artiklar vi samlat i Zotero, för att sedan rensa bort de som varit för långt ifrån vårt valda tema. Därefter skrev vi korta sammanfattningar om de kvarstående artiklarna för att lägga dem i underkategorier. Underkategorierna utgjorde sedan de teman vi använder i vår tidigare forskning.

Vid granskning av tidigare forskning inom detta fält kunde vi urskilja att det finns mycket skrivet om vikten av barns rätt till delaktighet vid beslut som rör barn, men det var däremot svårare att finna tidigare forskning om införandet av barnkonventionen som lag och dess påverkan, speciellt i en svensk kontext. Således kan denna studie ses som ett tillskott eller som ett komplement till den

tidigare forskning som finns. Nedan kommer en presentation kring den tidigare forskning som vi anser är relevant för studien, där vi kommer utgå från följande teman; *inkorporering av barnkonventionen som lag och barns möjlighet till delaktighet inom socialtjänsten.*

2.1 Inkorporering av barnkonventionen som lag

I detta avsnitt kommer vi att presentera tidigare forskning som rör inkorporering av barnkonventionen. Då barnkonventionen endast varit inkorporerad i Sverige i lite mer än ett år finns det som sagt mycket få studier kring just detta. Däremot har barnkonventionen blivit inkorporerad i andra skandinaviska länder såsom Island, Norge och Finland, vilket vi i det här avsnittet kommer att ta upp för att ge en bild av hur en inkorporering i Sverige skulle kunna bli och för att kunna jämföra. Vi kommer även att ta upp forskning som skrevs innan barnkonventionen blev inkorporerad i svensk lag som tar upp kritiska perspektiv och farhågor inför vad en inkorporering skulle kunna innebära i Sverige.

2.1.1 Kritiska perspektiv på inkorporeringen av barnkonventionen i Sverige

Adolphsen et al. (2019: 21) presenterar i sin artikel bidrag från ett seminarium på temat barns rättigheter idag och var rättigheterna är på väg. Bidragen kom från olika barnrättighetsforskare från Sverige, Norge och Danmark. Artikeln är skriven 2019 och det ska förtydligas att förklaringarna nedan därmed handlar om betänkligheterna om eventuella farhågor med att barnkonventionen inkorporeras som lag i Sverige, något som då var bestämt men inte ännu genomfört då det skulle ske 1 januari år 2020. Författarna reflekterar över eventuella farhågor och menar på att barnkonventionen inte kommer bli prioriterad framför andra lagar om de skulle behöva ställas mot varandra, eftersom Sverige inte kommer göra barnkonventionen till grundlag. Detta menar författarna kan bli problematiskt eftersom beslutsfattarna därmed kan tendera att utgå från tidigare arbetssätt på vana. Med detta sagt kan därför intressekonflikter i domstol komma att väntas vid en inkorporering (Adolphsen et al., 2019: 21). Författarna menar även att det finns en risk att bristen på vägledning från politiskt håll kommer lämna över ansvaret för tolkning av barnkonventionen till beslutsfattarna i förvaltningarna, vilket kan

leda till att det kommer finnas en stor variation i hur lagen tolkas. De nämner också att bristen på vägledning och diskussion från regering och riksdagen kring vad lagen ska ge, riskerar att barnkonventionen endast blir symbolisk och inte kommer göra någon praktisk skillnad. De pekar dock på att även en symbolisk lag kan göra att det generellt öppnar upp för mer diskussion och uppmärksamhet på barns rättigheter i Sverige (ibid.).

Författaren Thorburn Stern (2019: 266) håller med Adolphsen et al. (2019: 21) om att det finns många frågetecken inför att inkorporera barnkonventionen som lag. I artikeln undersöker författaren Sveriges väg från ratificering till beslutet om inkorporering år 2019. Författaren gör detta genom att granska och presentera den politiska debatt, och främst argumenten mot en inkorporering, som förekommit beslutet kring barnkonventionens inkorporering som lag. Thorburn Stern (2019: 269) presenterar i sin slutsats olika farhågor med inkorporeringen av barnkonventionen i Sverige och jämför bland annat med länderna Island, Finland och Norge. Författaren tar, i sin slutsats, upp att brist på vägledning kan göra att barnkonventionen inte kommer att nå sin fulla potential och presenterar faktorer som starkt riskerar att försvåra att barnkonventionen kommer till sin rätt i en svensk kontext. Bland dessa menar författaren att det inte finns någon guidning för hur intressekonflikter bör hanteras i den beslutsfattande processen och att det riskerar att prioriteringarna kommer att göras så som de har gjorts tidigare, alltså följa de normer som tidigare varit dominerande. Thorburn Stern (ibid.) menar även att det blir viktigt att inkorporeringen sker i samtakt med en implementering samt att styrmedel införs i takt med en implementering för att barnkonventionen på riktigt ska kunna göra en riktig förändring i praktiken. Författaren menar dock även att en inkorporering av barnkonventionen kan förmodas förstärka barns rättigheter och kan leda till ett större beaktande av barns rättigheter både i allmänhet samt inom olika beslutsfattande verksamheter på längre sikt.

2.1.2 Inkorporering av barnkonventionen i skandinaviska länder

Adolphsen et al. (2019: 16) presenterar, som nämnt i avsnittet ovan, hur inkorporering av barnkonventionen har upplevts i Norge och på Island. I Norge inkorporerades barnkonventionen som norsk lag redan år 2003, konventionen blev

då också en grundlag vilket innebär att den prioriteras när lagar ställs mot varandra i rättssammanhang. När Norge bestämde sig för att inkorporera lagen resulterade det i att barnkonventionen fick betydligt mycket mer uppmärksamhet än vad den hade fått tidigare juridiskt sett. I Norge har det inte uppstått så mycket kritik i samband med inkorporering av barnkonventionen som lag, men den kritik som har uppstått har handlat om att domstolar gått för långt i sin tolkning av barnkonventionen, exempelvis att barns åsikter har prioriterats framför föräldrarnas åsikter. Likt Adolphsen et al. (2019: 16) skriver Thorburn Stern (2019: 283) att Norge ofta framförs som ett bra exempel på hur barnkonventionen har inkorporerats som lag på ett framgångsrikt sätt, och kopplar det till hur det följaktligen skulle kunna fungera i Sverige och andra skandinaviska länder som har ett liknande rättssystem.

Island inkorporerade barnkonventionen som lag år 2013. Argumentationen för att Island skulle inkorporera barnkonventionen var att beslutet i så fall skulle stärka barns rättsliga status och att rättsväsendet då skulle bli tvingade till att ta hänsyn till konventionen. Även generellt i samhället ansågs det att barnets roll skulle väga tyngre i samband med att konventionen blev inkorporerad. På Island har barnkonventionen dock inte fått samma status och prioritering som i Norge eftersom det har saknats engagemang kring att tillämpa barnkonventionen samt att konventionen inte har gjorts till grundlag. Författaren visar att det inte har gått att finna några konkreta förbättringar kring att stärka barns rättigheter trots en inkorporering av barnkonventionen som isländsk lag (Thorburn Stern, 2019: 295). Detta menar författaren visar på att en inkorporering av barnkonventionen inte automatiskt innebär att rättsväsendet kommer att sträva efter att använda barnkonventionen så mycket som möjligt. Antagandet av barnkonventionen som lag på Island visar att det kan behöva tas fler krafttag för att det faktiskt ska leda till förändring. Författaren menar att vissa tecken visar på att initiativ, som exempelvis Barnombudsmannen och olika rättsorganisationer tar för att utbilda olika beslutsfattare, är en nödvändig komplettering till inkorporeringen av barnkonventionen som lag (ibid.). Likt Island har även Finland inkorporerat barnkonventionen som lag. Även där har det visat sig att barns rättigheter inte har stärkts på det sätt som det var tänkt medföljt av inkorporeringen. I Finland har barnkonventionen som lag haft få konsekvenser, där införlivandet av

konventionen som lag inte har motsvarat ett fulländat rättighetskydd (Thorburn Stern, 2019: 283).

Vamstad (2016: 6) skriver i sin studie om ett antal olika europeiska länder och inkorporeringen av barnkonventionen. I studien finns Norge och Finland med som länder som har inkorporerat barnkonventionen, dessa jämförs med Sverige som då inte hade inkorporerat konventionen som lag och Tyskland som inte har inkorporerat konventionen. Studien är baserad på skriftliga källor i form av propositioner och offentliga utredningar. Vamstad (2016: 6f) beskriver i sin slutsats att en inkorporering av barnkonventionen inte tycks utgöra någon större skillnad i hur professioner ser och arbetar med barns rättigheter. Författaren finner alltså inga tydliga för- eller nackdelar med att inkorporera barnkonventionen som lag. Istället beskriver författaren hur synen och inställningen till barn och barns rättigheter snarare tycks ha att göra med en skandinavisk modell istället för en inkorporering av barnkonventionen, något som tydliggörs extra i jämförelsen med Tyskland som haft en mer konservativ inställning kring barns rättigheter. Författaren anser därför inte en inkorporering av barnkonventionen påverkar arbetet kring barns rättigheter. Vamstad (2016: 67f) kommenterar däremot att en inkorporering kan få indirekta effekter som blir mer långvarande men som kan vara svårare att se på kort sikt. För att barnkonventionen ska få mer inflytande i praktiken är den beroende av i vilken utsträckning som konventionen tydliggörs bland de som arbetar med barn på olika sätt menar författaren.

2.2 Barns möjlighet till delaktighet inom socialtjänsten

Inkorporeringen av barnkonventionen som svensk lag förväntas stärka barns mänskliga rättigheter. En del av barns mänskliga rättigheter går att referera till barnkonventionens 12:e artikel, som handlar om barns rätt till delaktighet. I följande avsnitt kommer vi beskriva vikten av att låta barn vara delaktiga och socialsekreterares upplevelser och möjligheter av att göra barn delaktiga i deras arbete inom socialtjänsten. Avsnittet *vikten av barns rätt till delaktighet* syftar till att belysa varför det är av betydelse att låta barn få komma till tals i den beslutsfattande processen. Det andra avsnittet, *socialsekreterares upplevelser av att göra barn delaktiga inom socialtjänsten*, syftar till att visa hur

socialsekreterares arbete med att göra barn delaktiga tidigare har sett ut samt olika faktorer som påverkar socialsekreterarens arbete med att göra barn delaktiga. Detta ger en bild av kontexten för vårt syfte och frågeställningar.

2.2.1 Vikten av barnets rätt till delaktighet

Hultman (2013: 42) nämner i sin avhandling, att barns delaktighet är viktig att beakta för att skapa förståelse för barnets åsikt samt livssituation. Avhandlingen berör hur socialsekreterare inom socialtjänsten belyser barns hälsa i barnavårdsutredningar genom granskning av utredningar. Hultman (ibid.) resonerar bland annat kring att utredningar som exkluderar barns röster anses vara otillräckliga för att kunna göra en fullständig bedömning om vad som anses vara barnets bästa, och att dessa bedömningar därmed inte kan användas som fullständiga beslutsunderlag. Detta belyser även Vis, Strandbu, Holtan och Thomas (2011: 332) som skriver om barns rätt till delaktighet kopplat till deras hälsa. Genom en forskningsöversikt där författarna har granskat de viktigaste databaserna för hälsovård och socialt arbete, kom de fram till att barn som har fått vara delaktiga i den beslutsfattande processen har lyckats få insatser som gynnar deras hälsa, och att delaktighet i sig därmed kan tolkas gynna barns välmående. Utifrån artiklarna kan barns rätt till delaktighet tolkas som att barn behöver få sina åsikter och erfarenheter lyssnade på för att kunna förstå barnets livssituation samt behov. Barn behöver alltså få möjlighet att vara delaktiga för att kunna bli tilldelade rätt förutsättningar.

Likaså nämner Wågby och Englander (2019: 181) i sin artikel, vikten av barns delaktighet och att barns delaktighet handlar om en fördjupad förståelse av barnets åsikter och erfarenhet i kontrast till kontexten. Studien syftar till att belysa hur barns delaktighet framträder som ett socialt fenomen, vilket framgår genom familjehemssekreterares perspektiv i en utredningskontext. Studien använder sig av djupintervjuer med tre familjehemssekreterare. Wågby och Englander (2019: 178) kommer fram till att barns eventuella åsikter behöver lyssnas på för att barnets situation ska kunna förstås. Detta är något som även Kennan, Brady och Forkan (2018: 1f) belyser i sin artikel, som handlar om barns delaktighet inom det professionella arbetet med skydd och omsorg för barn. Artikeln är en

översiktsartikel som samlar olika artiklar och sedan undersöker hur effektiva vanligt förekommande metoder inom det sociala arbetet är. Författarna beskriver där att det är av stor vikt att låta barn vara delaktiga vid beslutsprocesser, eftersom det inte är möjligt att få en klarhet över deras åsikt eller behov genom att endast utgå från verksamhetens regler och riktlinjer.

2.2.2 Socialsekreterares upplevelser kring arbetet att göra barn delaktiga

Hultman, Höjer och Larsson (2020: 309) beskriver i sin artikel att barns möjlighet till delaktighet i en beslutsprocess kan bero på hur socialsekreteraren uppfattar barnets ålder och mognad. Författarna menar på att beaktande av barnets ålder och mognad är en central del i bedömningen socialsekreterare gör för att bedöma graden av delaktighet för ett barn. Studien är baserad på ett frågeformulär som skickades ut till domare, socialsekreterare samt lekmän i socialnämnd och förvaltningsdomstol. Hultman, Höjer och Larsson (2020: 309f) skriver att det finns en oenighet bland professionerna kring en bestämd ålder då det är lämpligt för ett barn att vara delaktiga, och att barns möjlighet till delaktighet påverkas av socialarbetare och beslutsfattares bedömning av barn ålder och mognad.

Handlingsutrymmet som professionerna tillhandahålls genom sitt yrke menar författarna är väldigt stort, något som skulle kunna generera i att olika tolkning kring definitionen av ålder och mognad görs och att barnen därmed inte behandlas lika. Författarna menar att det är av stor vikt att inte begränsa barns möjlighet till delaktighet vid en specifik ålder, och menar alltså att barn får större möjlighet att vara delaktiga om hänsyn tas kring barnets egna förutsättningar.

En annan faktor som tycks påverka socialsekreterares handlingsutrymme och upplevelse i sitt arbete kring att göra barn delaktiga, menar Vis och Fossum (2015: 14), beror mycket på den organisatoriska och sociala kontexten som socialsekreterare verkar i. Författarna undersöker i sin studie hur norska socialsekreterare upplever möjligheten kring att göra barn delaktiga i sitt arbete samt om det skiljer sig från varandra, undersökningen görs utifrån frågeformulär. Vis och Fossum (2015: 14f) kommer fram till att organisationskultur och kontexten på arbetsplatsen är de faktorer som är mest avgörande för att socialarbetare i sitt handlingsutrymme ska gynna barns möjlighet till delaktighet på socialkontoret. Författarna menar att socialsekreterare som ingår i en

verksamhet som visar på engagemang kring barns delaktighet har möjlighet att göra barn delaktiga i beslut, eftersom socialsekreterarens bedömning påverkas starkt av organisationen. Författarna anser att ökning av engagemang kring barns delaktighet inom organisationer skulle kunna hjälpa till att stärka barns möjlighet till delaktighet.

Detta belyser även Vis, Holtan och Thomas (2012: 2), som i sin artikel visar på att många norska socialsekreterare inte gör barn delaktiga i barnskyddsutredningar. Studien är baserad på ett frågeformulär som socialsekreterare och socionomstudenter besvarade. Anledningen, menar författarna, har att göra med tre faktorer. Den första handlar om att socialsekreterare tror att delaktighet skulle skada barnet mer än att skydda. Det andra handlar om att socialsekreterare vill göra barnet delaktigt men att de i processen stöter på organisatoriska barriärer såsom att barnskyddssystemet inte är speciellt barnvänligt, detta genom att barnet ofta får träffa flera olika personer genom utredningens process - något som försvårar relationen till barnet. Den tredje anledningen som orsakar att socialsekreterare inte gör barn delaktiga handlar om en organisatorisk barriär som har att göra med brist på stöd i att ha samtal med barn från organisationens håll, socialsekreterare upplever således inte att de har kompetensen. Författarna lägger vikt på att socialsekreterare inte bara bör lyssna på barnet utan även göra så att barnet kan vara delaktiga även på andra sätt (Vis, Holtan & Thomas, 2012: 12 & 15f).

En ytterligare upplevelse om socialsekreterares arbete kring att göra barn delaktiga skriver Larsson och Hultman (2019: 89f) om i sin artikel, som är skriven innan barnkonventionen blev svensk lag. Artikeln utgår från en litteraturgenomgång som fokuserar på forskning om barns rätt till delaktighet i samband med beslut om placeringar utanför hemmet. I artikeln presenteras med stöd av tidigare forskning att barns rätt till delaktighet har ökat sedan Sverige ratificerade barnkonventionen år 1990. Trots att Sverige sedan tidigare har ratificerat barnkonventionen, där barnets rätt till delaktighet har fått en starkare ställning i exempelvis lagtext och metoder inom det sociala arbetet, så skriver Larsson och Hultman (2019: 90f) att barn inte har fått vara delaktiga i den utsträckning som borde medföljt av ratificeringen. Ett hinder i socialsekreterarnas

arbete kring att göra barn delaktiga, skriver författarna, kan bero på att socialsekreterare ges stort utrymme i sitt arbete att själva tolka vad delaktighet innebär. Det stora handlingsutrymme som socialsekreteraren sitter på vid tolkning av delaktighet, beskriver författarna således kan “förklara att socialsekreterare sinsemellan kan ha olika föreställningar om vad barns rätt [till] delaktighet innebär” (Larsson & Hultman, 2019: 91). Larsson och Hultman (2019: 96) menar således på att en möjlighet med en inkorporering av barnkonventionen som svensk lag, sannolikt skulle få ett mer samhälleligt fokus och att det därmed kommer bli enklare att finna gemensamma definitioner och lösningar.

En ytterligare faktor som tycks ha påverkan på huruvida barn görs delaktiga inom den sociala barnvården är hur socialsekreterare prioriterar parternas beskrivning av problemet i utredningen. Heimer, Näsman och Palme (2017: 6) skriver i sin studie om i vilken utsträckning barns delaktighet i barnvårdsärenden får betydelse för det stöd och skydd barnen får i sin insats. I studien har bland annat författarna intervjuat socialsekreterare som har fått förklara och diskutera sina resonemang i olika barnvårdsutredningar som de har handlagt. Heimer, Näsman och Palme (2017: 14) kommer fram till att socialsekreterare tenderar att välja föräldrarnas beskrivning av vad problemet är i en barnvårdsutredning snarare än barnets. Detta förklarar författarna beror på det dilemma som uppstår i samband med lagstiftningen där föräldrabalken (FB) och socialtjänstlagen (SoL) ställs emot varandra, där FB generellt ges företräde då föräldrarnas åsikt traditionellt har setts som starkare och viktigare än barnets. Socialsekreterarna bär då på ett handlingsutrymme kring valet om vems åsikt som ska lyftas fram. Författarna menar att detta är ett problem då de även kommer fram till att det är av yttersta vikt för att barnets situation ska förbättras att barnet självt får komma till tals när det gäller problembeskrivningen.

Vidare pekar Heimer, Näsman och Palme (2017: 43) på olika faktorer som kan göra att en högre delaktighet nås i barnvårdsutredningar. Bland annat handlar detta om att det är viktigt att stärka socialsekreterare i deras professionsroll genom att ge mycket stöd i den bedömning som de ska göra inför en insats i slutet av en utredning. Om socialsekreterarna inte får rätt stöd riskerar de att välja att gå på föräldrarnas linje - något som inte alltid är för barnets bästa. Heimer, Näsman och

Palme (ibid.) menar att en viktig del av vad som behövs för att insatser inom socialtjänsten för barn och unga ska ge ett bättre stöd är att det sker ett perspektivbyte från att gå på föräldrarnas perspektiv till att gå på barnets perspektiv och göra barn mer delaktiga.

Samma författare stärker detta resultat i en annan studie där de menar att svårigheten kring att göra barn delaktiga är när det uppstår konkurrerande åsikter. I de fall där problemet beskrivs olika av barn, föräldrar eller socialsekreterare som hörs under beslutsprocessen, blir den röst som i slutändan hörs alltså avgörande för barnets insats (Heimer, Näsman & Palme, 2018: 319f). Om inte barnets röst är den som är starkast får barnet därmed svårt att vara delaktig vid beslutsfattandet. Socialsekreterarna har såtillvida ett handlingsutrymme vid bestämmandet i hur delaktiga barnet ska vara i processen och vidare i insatsen. Författarna anser att barns deltagande förbättrar chansen för adekvata ingripanden och i slutändan till bättre förutsättningar för barnet (Heimer, Näsman & Palme, 2018: 321).

2.3 Sammanfattning av tidigare forskning

För att sammanfatta vår tidigare forskning kan vi urskilja att det är av stor vikt att göra barn delaktiga för att insatser ska gynna dem, och att det är viktigt att utgå från barnets individuella förutsättningar vid beslut om barnets delaktighet.

Tidigare forskning visar även att det finns olika uppfattningar hos socialsekreterare om arbetet kring att göra barn delaktiga, vilket kan innebära att barn blir delaktiga på olika villkor. Vår tidigare forskning belyser även att organisationskontexten är en avgörande faktor kring socialsekreterares arbete med att göra barn delaktiga, och även socialsekreterarnas egna engagemang. Kopplat till organisationskontexten kan en svårighet i arbetet med att göra barn delaktiga bero på brist på vägledning, stöd, riktlinjer och manualer. En annan faktor som tas upp i den tidigare forskningen kring arbetet med att göra barn delaktiga, är när lagar går mot varandra där socialsekreteraren behöver lyssna på den röst som lagen anser ska väga tyngst, vilket forskningen visar oftast är föräldrarnas.

Vi kan även se att det finns farhågor kring att inkorporera barnkonventionen som svensk lag, där en faktor handlar om att brist på vägledning vid inkorporeringen

kan innebära att ansvaret lämnas över för tolkning till socialsekreterarna. Detta kan i sin tur leda till variation i hur lagen ska tolkas, där ett för stort handlingsutrymme kan anses vara ett hinder i arbetet med att göra barn delaktiga. Den tidigare forskningen belyser därmed att det är viktigt med implementering i arbetet vid inkorporering av barnkonventionen som lag, och att det behöver ske både inom verksamheter och mer generellt bland socialsekreterare. Risken med lite vägledning vid inkorporeringen är även att arbetssättet kommer fortsätta som tidigare och att ingen förändring sker. Vidare antyder vår tidigare forskning att barnkonventionen som lag förmodligen kommer att stärka barns rättigheter, och att det kan leda till att barns mänskliga rättigheter kommer ta större plats och generera samtal bland beslutsfattande verksamheter på längre sikt.

Till sist kan vår tidigare forskning belysa hur inkorporering av barnkonventionen har fungerat som lag i andra skandinaviska länder. Detta kan ge förståelse för hur inkorporeringen av barnkonventionen som svensk lag kan gå till. Vår studie kan bidra med förståelse för hur socialsekreterare verkligen upplever barnkonventionen som svensk lag, och hur konventionen tas i uttryck nu efter ett år efter inkorporeringen.

3. Teoretiska utgångspunkter

I detta avsnitt kommer vi redogöra för den teori som ligger till grund för vår studie. Vi kommer att presentera två teoretiska utgångspunkter som är centrala för att förstå hur socialsekreterare upplever att inkorporeringen av barnkonventionen påverkar deras handlingsutrymme kring att tillämpa konventionen i arbetet samt hur det påverkar deras arbete med att göra barn delaktiga. Dessa två utgångspunkter är *top-down-* och *bottom-up-perspektiven* samt *handlingsutrymme*. Top-down- och bottom-up-perspektiven kan hjälpa oss att besvara hur implementering av barnkonventionen har sett ut på en organisatorisk nivå, och hur lagen har tillämpats av verksamheterna och socialsekreterarna i praktiken. Den teoretiska utgångspunkten belyser även socialsekreterarnas förutsättningar i arbetet. Handlingsutrymme kan hjälpa oss att ytterligare förklara socialsekreterarnas förutsättningar för att påverka tillämpningen och implementeringen av barnkonventionen i sitt arbete med att göra barn delaktiga.

3.1 Top-down - Bottom-up

Top-down-perspektivet förklarar hur implementering kan förstås teoretiskt sett, vad det innebär samt hur processen kan se ut. Perspektivet behandlar hur beslut som tas av politiker eller andra makthavare (toppen) såsom nya medel, mål, riktlinjer eller lagar förväntas implementeras av verksamheterna (botten) (Pressman & Wildavsky, 1984: xxi). Kopplat till studien kan det tolkas som att de högsta makthavarna är riksdagen och att de har tagit beslut om att barnkonventionen ska inkorporeras som svensk lag. Det är sedan upp till verksamheterna, i studiens fall socialsekreterarna, att implementera, utföra, tolka och uppfylla beslutet. Top-down-perspektivet kan följaktligen förklaras som organisatorisk förändring, därmed förändring inom verksamheter gällande struktur och arbetssätt till följd av det politiska beslutet. Ett beslut kommer alltså uppifrån och verkställs, i studiens fall, genom socialsekreterarna (ibid.).

Bottom-up-perspektivet utgår istället från hur implementeringen egentligen går till i verksamheten, alltså hur socialsekreterarna i praktiken väljer att implementera beslutet. I sin forskning där Matland (1995: 146) refererar till bland annat Berman

(1978 & 1980), Hjern och Porter (1981), Hjern och Hull (1982), Hull och Hjern (1987) och Lipsky (1978), skriver författaren att perspektivet således handlar om att det är socialsekreterarna som utformar och bestämmer hur beslutet ska implementeras, genom direktiv från makthavaren. Vid utgångspunkt från bottom-up-perspektivet kan samma beslut komma att variera eftersom beslutet anpassas till socialsekreteraren samt dess verksamhet. Författaren skriver “[u]nder these conditions, according to the bottom-uppers, if local level implementers are not given the freedom to adapt the program to local conditions it is likely to fail” (Matland, 1995: 148), och menar alltså på att de som implementerar på lokal nivå, i verksamheten, behöver ges handlingsutrymme vid implementering för att beslutet ska lyckas.

Begreppen bottom-up och top-down kan tyckas verka som motsatser till varandra och sprungna ur samma teori, trots detta finns det hinder att kombinera dem. Svårigheterna ligger i att de olika begreppen behandlar olika vinklar på implementeringen vilket kan göra att perspektiven krockar, det kan dock även vara effektivt att just därför kombinera dem och då få hela uppfattningen från ett beslut till implementering. Detta är något som debatterats mycket i forskarvärlden där ena sidan ansett att begreppen bör användas var för sig medan andra försökt sig på olika kombinationer av begreppen (Matland, 1995: 151).

3.2 Handlingsutrymme

Socialsekreterare som implementerar på lokal nivå, i verksamheten behöver som ovan nämnt handlingsutrymme vid implementeringen för att ett beslut ska lyckas. Detta för att det nya beslutet ska kunna anpassas till verksamheten. Nedan kommer en definition kring handlingsutrymme och vad det kan innebära i socialsekreterarnas arbete samt i deras verksamhet.

Lipsky (2010: 3f) beskriver i sin bok begreppet *handlingsutrymme*, som i boken benämns som “discretion”. Författaren beskriver att personer som har ett stort utrymme för bedömning i sitt arbete har möjlighet till så kallat *handlingsutrymme*. Enligt Lipskys (2010: 3ff) definition innebär handlingsutrymme att kunna arbeta inom öppna ramar, med möjlighet till tolkningsutrymme kring befintliga manualer

och riktlinjer. Handlingsutrymme utifrån Lipskys perspektiv kan därmed tolkas som omfattningen av den frihet professionella kan handla inom i ett specifikt sammanhang.

En person som har stort handlingsutrymme, alltså utrymme för bedömning i sitt arbete, kallar Lipsky (2010: 3ff) för “street-level bureaucrats”, som på svenska översätts till *gräsrotsbyråkrater*. En gräsrotsbyråkrat är enligt Lipskys definition, en person som arbetar offentligt, som har stort handlingsutrymme i sitt arbete och som har nära kontakt med klienter. Socialsekreterare är en arbetsgrupp som ingår inom ramen för vad författaren beskriver som gräsrotsbyråkrater, då de har ett stort handlingsutrymme i sitt arbete samt har nära kontakt med klienter vars behov de utreder, bedömer och åtgärdar. Socialsekreterarens roll är att sammanställa individens behov med verksamhetens uppdrag, och har möjlighet till ett stort handlingsutrymme då de med hjälp av sina egna kunskaper samt verksamhetens resurser kan utföra arbetet. Lipsky skriver “[f]urther, the jobs typically could not be performed according to the highest standards of decision making in the various fields because street-level workers lacked the time, information, or other resources necessary to respond properly to the individual case” (Lipsky, 2010: xi), och menar på att arbetet för en gräsrotsbyråkrat vanligtvis kan vara svårt att utföra enligt höga standarder inom verksamheter, och att gräsrotsbyråkrater således behöver handlingsutrymme för att kunna svara på det enskilda fallet. Socialsekreterare är alltså underställd förvaltningens regler, men behöver ges utrymme för egna tolkningar för att kunna göra en bedömning som möter varje enskild individ.

Dunér och Nordström (2006: 429 & 433) framför att det utifrån Lipskys teori om gräsrotsbyråkrati finns tre förutsättningar för att handlingsutrymme ska kunna uppstå - *rättsliga*, *organisatoriska* och *moraliska*. De *rättsliga* förutsättningarna menar på att lagar och regler skapar ramarna för hur beslut ska tolkas och fattas. *Organisatoriska* förutsättningar innebär att de riktlinjer som har antagits av lokala politiker och verksamheter är menade för att kunna göra rättsliga bestämmelser mer exakta och detaljerade. Dessa riktlinjer kan vara formella eller informella, och har som avsikt att göra en rättvis fördelning, ekonomiska begränsningar samt se till arbetsmiljön. Vidare handlar de *moraliska* förutsättningarna om

uppfattningen om hur samhället ska agera för de som är missgynnade eller utsatta. Dunér och Nordström (2006: 441) menar på att de som arbetar inom det sociala arbetet kan sitta på relativt stort handlingsutrymme, men hur stor frihet samt ansvar de tillskrivs är beroende av hur socialsekreteraren väljer att hantera det.

Evans (2010: 142) skriver i sin artikel, att handlingsutrymme är något som varierar mellan olika välfärdsområden, länder, sociala yrken, samt som en konsekvens av förändring över tid. Evans talar om att handlingsutrymme kan identifieras som den grad som chefer accepterar sina anställdas utrymme att hantera sitt eget arbete. Vidare skriver Evans och Harris (2004: 877) i sin artikel, att handlingsutrymme kräver förståelse i sin kontext. Författarna anser att handlingsutrymme inte handlar om reglerna i sig eller en avsaknad av manualer och riktlinjer, utan att det är möjligheten för den professionella att hantera och använda det.

3.3 Sammanfattning av studiens teoretiska utgångspunkter

Sammanfattningsvis fokuserar det första teoretiska perspektivet, top-down och bottom-up-perspektiven, på förutsättningar och omkringliggande orsaker till hur ett nytt beslut påverkar en verksamhet och sedan hur verksamheter och socialsekreterare arbetar för att implementeringen ska verkställas. Inom bottom-up perspektivet är handlingsutrymme ett centralt begrepp, då socialsekreterare samt verksamheter behöver förhålla sig till vissa ramar när de implementerar nya beslut. För att förstå hur detta handlingsutrymme möjliggör eller begränsar socialsekreterare i deras arbete med att göra barn delaktiga har vi valt att rikta in oss på handlingsutrymme som teoretiskt begrepp. Handlingsutrymme som ett teoretiskt perspektiv tar alltså upp vilka möjligheter socialsekreteraren har kring att hantera och använda befintliga manualer och riktlinjer.

4. Metod

För att kunna besvara studiens frågeställningar har vi utgått från den kvalitativa forskningsmetoden, där vi har genomfört semistrukturerade, öppna intervjuer med sex socialsekreterare som arbetar med myndighetsbeslut gällande barn och unga inom en region i Sverige.

Den kvalitativa forskningsmetoden är tillämpbar när forskningen strävar efter att utveckla ny kunskap och djupare förståelse (Jacobsen, 2012: 26). Kvale och Brinkmann (2014: 47) beskriver likt Jacobsen att den kvalitativa forskningsmetoden är applicerbar när målet är att ”erhålla nyanserade beskrivningar av olika kvalitativa aspekter av intervjupersonens livsvärld” (Kvale & Brinkmann, 2014: 47), vilket innebär att metoden är applicerbar när en detaljerad och nyanserad analys ska skapas. En kvalitativ studie bygger följaktligen på en djupgående förståelse där fokus läggs på individen i sitt sammanhang och hur denne uppfattar sin sociala verklighet (Bryman, 2018: 40 & 454f). I och med att den kvalitativa metoden avser undersöka “de kulturella, vardagliga och situerade aspekterna av människors tänkande, lärande, vetande, handlande och sätt att uppfatta sig som personer” (Kvale & Brinkmann, 2014: 28), innebär det att metoden således går in på djupet genom att undersöka upplevelser, social interaktion och sociala sammanhang. Den kvalitativa forskningsmetoden var relevant för vår studie eftersom syftet var att djupgående ta reda på socialsekreterares upplevelser och uppfattning om barnkonventionen som svensk lag. Vi ville alltså genom studien ta reda på socialsekreterares upplevelser i deras arbetskontext, vilket vi ansåg att metoden kunde tillgodose.

Svårigheter med att använda den kvalitativa metoden i en studie är att det inte går att fokusera på specifika faktorer som är beroende av mätning och generalisering (Bryman, 2018: 454f). Kritik som riktas mot den kvalitativa forskningsmetoden är således att det inte går att uppnå samma generaliserbarhet på studien som om vi skulle använt oss av den kvantitativa metoden, som utgår från kvantifiering vid insamling och analys av data.

4.1 Urval

Vid informationsinhämtning till en studie med utgångspunkt i den kvalitativa forskningsmetoden krävs att fokus läggs på ett litet antal enheter för att kunna få ett djupgående resultat (Jacobsen, 2012: 63). Vi valde således att intervjua sex personer i denna studie, dels för att säkerställa att vi kunde svara på våra frågeställningar djupgående, dels för att inte överskrida mängden material som går att hantera.

Vid urval av intervjupersoner till studien har vi först och främst använt oss av ett målstyrt urval, vilket Bryman (2018: 498) beskriver innebär att specifikt välja ut en målgrupp för att kunna besvara studiens syfte samt frågeställningar. Studien krävde en viss målgrupp för att kunna besvara frågeställningarna, vilket gjorde att vi enbart sökte efter socialsekreterare som arbetar med myndighetsbeslut gällande barn och unga. Våra intervjupersoner arbetar inom en region i Sverige, på olika socialkontor runt om i den regionen. Socialsekreterarna arbetar med myndighetsbeslut samt olika insatser för barn och unga, där alla har daglig kontakt med barn och unga på olika sätt. Intervjupersonerna som deltog i studien har en arbetslivserfarenhet mellan fem och tjugo år inom området. Vi valde denna målgrupp för att vi var intresserade av hur barnkonventionen tagits emot på socialkontor, specifikt där socialsekreteraren arbetar med myndighetsutövning för barn och unga. Vi strävade även efter att ha intervjupersoner som hade arbetat på sin nuvarande arbetsplats både innan och efter att barnkonventionen blev svensk lag, för att intervjupersonerna skulle ha erfarenhet av barnkonventionen både som ratificerad och som lag, samt för att kunna ha möjlighet att jämföra arbetssätten. Samtliga intervjupersoner som deltog har arbetat både innan och efter att barnkonventionen blev svensk lag. Varför vi valde att enbart intervjua personer inom en region var för att arbetssättet sannolikt ser mer likt ut inom samma region än om vi hade intervjuat personer från olika regioner. Detta var eftersträvan svårt då vi intresserade oss av att få en djupare bild av en region, snarare än att få flera och mindre djupgående bilder av många olika arbetsplatser.

Vidare har vi använt oss av ett snöbollsurval för att söka intervjupersoner. Snöbollsurval innebär att vi har kontaktat ett mindre antal personer som var

aktuella för studiens syfte, för att sedan använda dessa för att vidare få kontakt med eventuella intervjupersoner (Bryman, 2018: 245). I vårt fall har detta inneburit att vi har kontaktat enhetschefer på relevanta enheter inom socialtjänsten inom den region vi valt (se bilaga 1), för att sedan be dem skicka ut ett informationsbrev (se bilaga 3) om deltagande i vår studie till sina anställda socialsekreterare. Vid kontakten med enhetscheferna valde vi att skicka vårt informationsbrev, som redovisar relevant information om studien innan deltagande, för att även de skulle få informationen om vilken slags studie vi genomförde. De socialsekreterare som sedan varit intresserade av att delta i vår studie har då blivit uppmanade att kontakta oss via mail för att meddela intresse, för att behålla anonymiteten gentemot enhetschefen och kollegor. En nackdel med snöbollsurval är att urvalet troligtvis inte är representativt för den population som medverkar, det vill säga *extern validitet* och *generaliserbarhet*. Dessa två begrepp är därmed av mindre vikt i studier med kvalitativ metod då dessa studier oftast snarare vill vara mer djupgående i sitt resultat än att vara generaliserbara. En annan risk med snöbollsurval är att de personer som kontaktas som hänvisar vidare, i studiens fall enhetscheferna, hänvisar till personer som delar samma upplevelse och åsikt eller önskvärd åsikt som personen själv (ibid.). I vår studie bad vi dock enhetscheferna att skicka ut förfrågan till alla socialsekreterare på enheten och att de som var intresserade själva skulle kontakta oss, något som vi anser minskar denna risk.

4.2 Intervjuprocess

Som förberedelse inför intervjuerna tog vi fram en intervjuguide (se bilaga 2) med teman och de viktigaste frågorna som vi hade för avsikt att få svar på vid intervjuerna, även kallat prestrukturering (Jacobsen, 2012: 101). De teman vi valde för intervjuguiden berörde de olika delarna i vårt syfte samt frågeställningar, för att försäkra oss om att intervjun rörde sig inom ramarna för studien. Dessa teman var; *inkorporering av barnkonventionen som svensk lag, barns rätt till delaktighet, handlingsutrymme* samt *för- och nackdelar med barnkonventionen som svensk lag*. Frågorna kring våra utvalda teman som vi sedan ställde under intervjuerna var öppna till sin karaktär för att vi skulle kunna få en sådan djup bild som möjligt av vad socialsekreterarna hade för upplevelser. Vidare inleddes

intervjuguiden med frågor som kunde hjälpa till att skapa en relation mellan oss som intervjuare och intervjupersonen. Detta är betydande då en bra relation mellan den som intervjuar och intervjupersonen kan generera sanningsenliga svar (Bryman, 2018: 570). Innan intervjuerna hölls fick samtliga intervjupersoner ett informationsbrev (se bilaga 3), med information om premisserna gällande deras deltagande i studien. Frågorna som vi ställde under intervjuerna var öppna till sin karaktär för att vi skulle kunna få en sådan djup bild som möjligt av vad socialsekreterarna hade för upplevelser. Alla intervjupersoner fick även möjlighet att i slutet av intervjun lägga till information eller ställa frågor kring studien.

Samtliga intervjuer hölls digitalt genom kommunikationstjänsten Zoom med anledning av rådande omständigheter med covid-19-pandemin. Vi förhöll oss alltså efter Universitetets och Folkhälsomyndighetens rekommendationer samt restriktioner. Övervägande anser vi att det har fungerat bra, trots att en digital mötesform skulle kunna påverka samtalets karaktär. Valet kring intervjumiljö har enligt Jacobsen (2012: 102) stor betydelse, då intervjuns innehåll kan påverkas av kontexten den utförs i. Generellt sett menar Jacobsen (ibid.) att onaturliga miljöer bidrar till onaturliga svar. Utifrån Jacobsens beskrivning anser vi att Zoom var en naturlig intervjumiljö, eftersom samtliga intervjupersoner fick välja att sitta där de kände sig bekväma. Efter drygt ett år med covid-19 är de allra flesta vana vid att mötas på olika digitala plattformar genom sina arbetsplatser. Vi ansåg alltså att intervjuerna inte påverkades av den digitala mötesformen och att intervjupersonerna således kunde generera naturliga svar.

En fördel med att hålla intervjuerna digitalt, specifikt för vår studie, har varit att den digitala intervjuformen har gjort att vi inte har behövt förhålla oss kring reseavstånd till intervjupersonerna eller deras arbetsplats. I och med att fler fanns tillgängliga att tillfråga har vi haft möjlighet att intervju socialsekreterare över hela regionen, vilket inte hade varit möjligt om vi hade valt att utföra intervjuerna i fysisk form. En nackdel med intervjuer i icke-fysisk form anser Bryman (2018: 582f) är att det digitala fräntar en del av den icke-verbala kommunikationen, såsom kroppsspråk, ansiktsuttryck samt känslan i rummet. Det ska anmärkas att vi säkerligen missade en del av den icke-verbala kommunikationen, men vi ansåg att kommunikationstjänsten fångade det tillräckligt bra. Trots att vi har påträffat

nackdelar med att hålla intervjuerna digitalt så ansåg vi att dessa inte skulle ha någon avgörande betydelse för studiens resultat. I samband med att använda sig av digitala former vid utförande av intervjuer kan även vissa moment skapa svårigheter. Det kan exempelvis handla om olika störningar gällande, täckning, internetuppkoppling eller varierade inspelningsmöjligheter (Bryman, 2018: 583). Vi upplevde dock inget sådant under våra intervjuer, men hade det i åtanke vid varje intervjutillfälle.

Vi båda deltog vid alla intervjuer via Zoom där en av oss var huvudansvarig för att hålla i intervjun och den andre var med som observatör men med tillåtelse att flika in med någon fråga om sådan fanns. Att vi båda var med beslutades eftersom vi ansåg att den målgrupp vi intervjuade hade en professionell roll där maktrelationen inte är lika påträffande som om intervjupersonerna vore exempelvis klienter. Vi ansåg alltså att våra intervjupersoner satt på en högre maktposition än vad vi som studenter innehar.

Samtliga intervjuer hölls inom tidsramen 45–60 minuter och spelades in med intervjupersonernas samtycke. Det inspelade materialet raderades efter att vi transkriberat materialet.

4.3 Bearbetning av intervjuer och analysmetod

Efter att alla intervjuer var gjorda transkriberade vi vårt inspelade material. Enligt Bryman (2018: 578) är det en fördel att spela in sina intervjuer eftersom den som håller i intervjun då kan fokusera på samtalet istället för att dokumentera vad som sägs. Författaren anser dock att det vid själva transkriberingen finns risker som kan påverka hur analysen sedan tas i uttryck. Exempel på det är att den som transkriberar kan höra fel av olika orsaker, vilket gör att det är av stor vikt att se till att transkriberingen sker med noggrannhet. För att säkerställa att transkriberingen stämmer överens med det inspelade materialet har vi båda, en extra gång, lyssnat på samt intervjuer och samtidigt läst igenom transkriberingarna. På så vis har vi kontrollerat att transkriberingen stämmer överens med vad intervjupersonerna har angett vid intervjun.

Bryman anser att “om man skulle hålla sig för nära det fonetiska talet i en skriven text kan intervjupersonen te sig snudd på korkad för en läsare” (Bryman, 2018: 581). Vi har därmed valt att redigera våra citat lätt för att undvika utfyllnadsord såsom “Eee” och “Mm”. Redigeringen har skett varsamt och där vi har uteslutit eller tagit bort ord eller meningar som inte är av betydelse för studiens resultat har vi markerat dessa med ”[...]”.

Vid analys av vårt inspelade material valde vi att använda oss av den tematiska analysmetoden, vilket innebär att reducera den transkriberade texten genom att fastställa att ord, meningar eller avsnitt blir meningsbärande enheter för texten som helhet (Jacobsen, 2012: 146). Den tematiska analysmetoden har på så vis som syfte att söka efter gemensamma teman i de transkriberade intervjuerna (Bryman, 2018: 753). Bryman (2018: 703) menar på att teman som identifieras genom den tematiska analysmetoden är förankrade i studiens syfte och frågeställningar. Dessa teman tillhandahåller sedan studiens författare en teoretisk förståelse av det insamlade empiriska materialet, som sedan kan bidra med kunskap inom det valda forskningsområdet. Vid analys av det transkriberade materialet läste vi igenom samtliga transkriberingar noggrant och flertalet gånger för att sedan kunna söka efter kategorier och teman utifrån intervjupersonernas svar. Detta beskriver Bryman (2018: 707) som initial kodning, alltså att namnge delar av det empiriska materialet. De teman vi kunde urskilja i transkriberingen markerade vi med olika färger för att förtydliga för oss själva och skapa en struktur i analysarbetet. I en första genomgång av materialet skapades relativt många teman, något som vi senare vid en andra genomgång, kunde slå ihop till färre men större teman. Bryman (ibid.) menar att det är bra att vid denna del av analysen börja skriftligt sammanfatta de teman som tagits fram. Vi sammanfattade därmed samtliga teman, och valde sedan ut de som var mest relevanta för studiens syfte samt frågeställningar. I våra utvalda teman skapade vi sedan underrubriker för att kunna göra en djupare analys. Vidare namngavs de rubriker och underrubriker som valdes ut med namn som avser att fånga de största delarna av materialet samt för att ge läsaren en god insikt om temat.

Bryman (2018: 708) skriver att ett resultat inte är viktigt i sig själv, utan att ett mycket viktigt steg i analysarbetet är att ge förutsättningar till att kunna visa att

resultatet är intressant genom att sätta det i relation till litteratur och teori. Slutligen fokuserade vi därmed på att koppla våra resultat till vår tidigare forskning och våra teoretiska utgångspunkter, för att hitta ytterligare djup och mening till våra teman.

4.4 Forskningsetiska överväganden

Forskningsetiska överväganden handlar om att säkerställa att forskning bedrivs på ett korrekt sätt; “att den inriktas på väsentliga frågor och att den håller hög kvalitet” (Vetenskapsrådet, 2002: 5). Personer som utför en studie tillskrivs ett stort ansvar att bemöta och behandla intervjupersonerna på rätt sätt i förhållande till forskningen och forskningsprocessen, alltså att värna om både intervjupersonernas integritet och själva kunskapsproduktionen (Kalman & Lövgren, 2012: 13). De forskningsetiska övervägandena har följaktligen som syfte att skapa villkor mellan den som utför studien och intervjupersoner och innehåller följande fyra huvudkrav: *informationskrav*, *samtyckeskrav*, *konfidentialitetskrav* och *nyttjandekrav* (Vetenskapsrådet, 2002: 5f).

Informationskravet innebär att de som utför en studie är skyldig att informera intervjupersonerna om villkoren för deras deltagande i forskningen. Vid utlämnande av denna information ska upplysas att det är frivilligt att delta i forskningen, samt att deltagaren när som helst under forskningsprocessens gång har rätt att avbryta sin medverkan. Informationen som ges ut ska följaktligen omfatta allt i forskningen som skulle kunna påverka intervjupersonens vilja att delta (Vetenskapsrådet, 2002: 7). Informationskravet har beaktats genom att våra intervjupersoner fick ett informationsbrev (se bilaga 3) innan intervjun, om villkoren angående deras deltagande i studien. Vi som utför studien är skyldiga att informera om alla faktorer i studien som skulle kunna påverka intervjupersonens vilja att delta. Under samtliga intervjuer har vi informerat intervjupersonerna om att deras medverkan när som helst under studiens gång kan avbrytas, utan angiven förklaring. Vi har även informerat intervjupersonerna om studiens syfte och varför uppsatsen skrivs. Vidare har alla intervjupersoner fått möjlighet att ställa frågor kring studien under hela processens gång via mail.

Vid forskning där det krävs en aktiv insats av intervjupersonen, ska samtycke inhämtas - samtyckeskrav. Deltagarna har då själva rätt att bestämma över sin medverkan i forskningen (Vetenskapsrådet, 2002: 9). Samtyckeskravet beaktades genom att alla intervjudeltagarna själva fick bestämma över sin medverkan i studien. Detta säkerställdes genom inhämtning av ett muntligt samtycke som också spelades in i samband med intervjutillfället. Intervjupersonerna hade som nämnt ovan också möjlighet att när som helst under studiens gång avbryta sin medverkan i studien, oavsett anledning.

Vetenskapsrådets konfidentialitetskrav innebär att alla uppgifter om deltagarna i forskningen ska behandlas med konfidentialitet, där personliga uppgifter ska förvaras på ett sätt där det är oidentifierbart, samt att obehöriga inte kan ta del av informationen. Kravet innebär således att behandla information på ett varsamt sätt samt att vidta åtgärder för att utomstående inte ska kunna identifiera någon intervjuperson (Vetenskapsrådet, 2002: 12f). För att säkerställa intervjupersonernas integritet enligt konfidentialitetskravet har vi anonymiserat all information som skulle kunna kopplas till intervjupersonen. För att ingen igenkänning skulle kunna ske anonymiserade vi information såsom namn, arbetsplats, kommun och stad. Vi har även benämnt våra intervjupersoner med bokstäverna A-F, utan inbördes ordning som vi utförde intervjuerna. Vidare var det enbart vi författare som tog del av det inspelade intervjumaterialet, både ljudfilerna samt transkriberingen för att behålla intervjupersonernas anonymitet.

Nyttjandekravet syftar till att säkerställa att författarna till studien enbart får använda den insamlade datan om intervjupersonen till forskningsändamål (Vetenskapsrådet, 2002: 14). Den insamlade informationen får således inte användas vid andra tillfällen, eller ges ut på annat sätt. Nyttjandekravet beaktades då alla intervjupersonerna fick information, både genom informationsbrevet och vid intervjun, om att det inspelade materialet enbart används i forskningssyfte och att den inspelade informationen som angavs under intervjuerna kommer att raderas efter avslutad studie. Vi informerade även om att enbart det material som var relevant för studien skulle användas från intervjuerna.

Vetenskapsrådets (2002) forskningsetiska överväganden anser vi har varit viktiga att följa för att kunna ge trygga förutsättningar kring intervjupersonernas deltagande i studien. Vi ville ge dem säkra förutsättningar kring att dela med sig av personliga upplevelser, utan risk för negativa konsekvenser.

Ett annat forskningsetiskt ställningstagande som vi har förhållit oss till under studiens process, är att medvetandegöra personliga förhållanden som kan tänkas påverka forskningen. Vi har alltså försökt ha ett så objektiva förhållningssätt som möjligt under studiens gång. Ett objektiva förhållningssätt beskriver Kvale och Brinkman (2014: 291f) innebär att studiens kunskap är väl kontrollerad och undersökt, samt att den är fri från personliga värderingar. Under studiens process har vi försökt utgå från ett objektiva förhållningssätt genom att förhålla oss kritiskt till våra egna värderingar.

4.5 Studiens giltighet och tillförlitlighet

I detta kapitel kommer vi att diskutera kvalitén i vår studie utifrån olika vinklar. Vi kommer att fokusera på att redogöra för studiens trovärdighet, tillförlitlighet och giltighet kopplat till val vi gjort i studien, tillvägagångssätt och resultat (Jacobsen, 2012: 178f).

Vi kommer att använda oss av Lincoln och Gubas begrepp trovärdighet, överförbarhet, pålitlighet, möjlighet att bekräfta samt äkthet för att undersöka tillförlitligheten i studien (Kvale & Brinkmann, 2014: 295). Detta är en metod som skiljer sig från de klassiska kvantitativa tillförlitlighetsbegreppen validitet, reliabilitet och generaliserbarhet och är mer anpassade till att bedöma tillförlitligheten i kvalitativ forskning som kan vara mer varierade och nyanserad på ett annat sätt (Bryman, 2018: 467).

Trovärdigheten i denna studie ökar eftersom vi har förhållit oss till Vetenskapsrådets (2002) forskningsetiska överväganden genom hela studiens process. Vi har även varit objektiva i vårt förhållningssätt och varit kritiska till våra egna värderingar. Vidare har vi varit transparenta genom att både informera

våra intervjupersoner om studiens syfte och vad intervjuerna skulle handla om, samt genom att noga beskriva studiens metod och tillvägagångssätt.

Under intervjutillfället var vi även noga med att ställa följdfrågor till intervjupersonerna samt upprepa det personen sagt som en samtals teknik för att ge intervjupersonen en chans att bekräfta alternativt justera den uppfattning intervjuaren fick. Överförbarhet innebär att resultatet vi fått i vår studie ska gå att jämföra med en liknande grupp men på annan plats och ändå få liknande resultat (Bryman, 2018: 467). Vår studie har fokuserat på en liten grupp socialsekreterares upplevelser, erfarenheter och åsikter från olika socialkontor inom en region men som alla arbetar med samma uppgifter. Att få fylliga och täta beskrivningar i sitt material utifrån intervjuer är att föredra för att uppnå en viss nivå av överförbarhet (Bryman, 2016: 467ff). I materialet för vår studie valde vi således citat och teman som varit återkommande i flera intervjuer och som innehållit ett djup som kan vara överförbart på andra socialkontor. Då vår metod har utgått från en kvalitativ utgångspunkt där vi har genomfört semistrukturerade intervjuer, alltså intervjuer som har varit öppna till sin karaktär men med en viss struktur inblandad, har materialet varit subjektivt vilket gör att det är läsaren som framförallt är den som avgör huruvida resultatet är överförbart eller inte (ibid.). Begreppet pålitlighet syftar vidare på studieförfattarens roll. Denna bör vara kritiskt iakttagande till vad studien kommer visa och vara transparent i redovisningen över hur studien har fortskridit genom att redovisa och argumentera för varje val och steg som tagit i forskningen. Vi har under hela forskningsprocessen väl överlagt våra val för att sedan argumentera för dem vilket vi menar gör vår studie pålitlig. Till sist tar vi upp begreppet att styrka och konfirmera, något som menas att studien bör göras genom tron på att en gör något gott och att undvika att blanda in fördomar, förväntningar och värderingar (ibid.). Vi är ödmjukt medvetna om att det är omöjligt att helt utesluta dessa och har därför i vår tolkning av resultaten varit noggranna med att redovisa för våra tolkningar och därför göra det till en fördel istället att dela med oss av tidigare erfarenheter, något som gör att vi minskar risken att svaren vinklas.

4.6 Arbetsfördelning

Arbetet har genomgående skett med bra samarbete och med en ambition om att dela lika på arbetsbördan, vilket vi har upplevt har fungerat bra. För att nå upp till det har vi under hela processen arbetat i ett dokument online där vi har skrivit uppsatsen. Detta har inneburit att vi alltid har kunnat följa varandras arbete med uppsatsen, samt kunna skriva kommentarer i varandras texter i dokumentet, trots att vi inte alltid suttit fysiskt på samma plats med tanke på rådande omständigheter med covid-19.

Under vissa avsnitt i studien har vi delat upp så att den ena författaren har haft mer ansvar än den andra, men i slutändan har båda läst och gått igenom all text i studien. Generellt sett har vi delat upp de delar som vi ansåg gick att arbeta på individuellt, något som vi upplever har fungerat bra. Vi har även genomfört lika många intervjuer var samt transkriberat hälften av varje intervju. Analysarbetet delades upp jämnt, dels på grund av att dela lika på arbetsbördan, dels för att båda skulle få inblick i allt material. Med det sagt har vi båda läst igenom och haft möjlighet att redigera och ha synpunkter på arbetet under hela processen och gemensamt diskuterat oss fram till olika lösningar och formuleringar på texten.

En begränsning kring arbetet och arbetsfördelning som vi som uppsatspartners har upplevt är att vi inte har kunnat arbeta tillsammans på plats i den utsträckning som vi kanske hade velat. På grund av covid-19 har vi valt att arbeta på plats tillsammans endast när det har varit nödvändigt. Vi har istället arbetat via kommunikationstjänsten Zoom, och skött kommunikation digitalt.

5. Resultat och analys

I följande del kommer vi redogöra för våra undersökningsresultat genom att presentera teman som vi fann i vår analys. Dessa teman är; *Brist på implementering av barnkonventionen i arbetet och förändring i arbetet efter inkorporering av barnkonventionen som svensk lag* Vi kommer sedan att analysera resultatet i förhållande till vår tidigare forskning samt studiens teoretiska ramverk. Samtliga intervjupersoner har upplevt någon form av brist på implementering i arbetet, men även att det skett en förändring i deras arbetssätt efter att barnkonventionen inkorporerats som svensk lag. Vi kommer nedan presentera de viktigaste resultat som intervjupersonerna tagit upp inom dessa teman.

5.1 Brist på implementering av barnkonventionen i arbetet

Vissa intervjupersoner upplever en brist gällande implementering i arbetet efter att barnkonventionen blivit svensk lag, och skildrar detta på olika sätt. Följande tema handlar om intervjupersonernas upplevelser om hur arbetet med att göra barn delaktiga har påverkats av barnkonventionen som lag och varför implementering inte har utförts inom verksamheterna. Vidare presenteras hur intervjupersonerna upplever sitt handlingsutrymme kring att tillämpa barnkonventionen i arbetet. Våra första två underrubriker belyser hur arbetet har påverkats av brist på implementering och följande två underrubriker diskuterar anledningar till varför det inte har skett någon implementering.

5.1.1 Avsaknad av vägledning i arbetet med att göra barn delaktiga

Flera intervjupersoner upplever att de inte har fått någon tydlig vägledning om hur de ska arbeta med att göra barn delaktiga efter att barnkonventionen blivit svensk lag. Intervjuperson F uppfattar att ansvar ligger hos respektive enhetschef om huruvida barnkonventionen implementeras inom verksamheten, och säger att “Nä jag kan inte säga att jag tycker att det har förändrats något mycket ännu faktiskt, inga nya styrmedel eller dokument, inget alltså det är mer att ha det med sig” (Intervjuperson F). Intervjuperson F säger vidare att de inte har fått någon tydlig

vägledning inom deras verksamhet om hur de ska använda sig av barnkonventionen i arbetet med att göra barn delaktiga. Intervjuperson F menar följande på att handlingsutrymme finns kring att tillämpa konventionen i arbetet och att det blir en svårighet för att veta hur de ska arbeta med att göra barn delaktiga. Detta är något som även intervjuperson B och C håller med om, då de upplever att det är olika hur verksamheter organiserar sig och att båda väntar på relevanta och tydliga direktiv kring hur de ska använda sig av barnkonventionen i arbetet med att göra barn delaktiga. Detta går att koppla till Adolphsen et al. (2019: 21) och Vamstad (2016: 67) som menar att brist på vägledning vid implementering av barnkonventionen tillåter att professioner får eget utrymme kring att tolka hur konventionen ska användas och att tydliggörande bland de som ska arbeta med konventionen kommer att ge mer inflytande i praktiken.

Intervjuperson B, C och F:s upplevelser om avsaknaden av tydlig vägledning i arbetet med att göra barn delaktiga går att koppla till den teoretiska utgångspunkten handlingsutrymme. Lipsky (2010: 3ff) anser att handlingsutrymme innebär den frihet som socialsekreteraren innehar kring att handla inom ett specifikt sammanhang. Utifrån intervjupersonernas beskrivning om att de inte har fått några tydliga direktiv skulle socialsekreterarnas handlingsutrymme kunna uppfattas vara relativt stort, eftersom de därmed ges stor frihet vid tolkning av konventionen. Enligt vad intervjupersonerna har berättat går det att tolka som att det behövs mer manualer och riktlinjer för att kunna använda sig av barnkonventionen i arbetet med att göra barn delaktiga. Detta går att koppla till Thorburn Sterns (2019: 296) artikel, där författaren skriver att det är av stor vikt att implementering sker i samtakt med inkorporering av barnkonventionen som lag för att konventionen ska kunna göra en riktig förändring i praktiken.

Att intervjupersonerna inte har fått någon tydlig vägledning i arbetet med att göra barn delaktiga efter att barnkonventionen blivit svensk lag går även att koppla till top-down- och bottom-up-perspektiven. I enlighet med top-down-perspektivet kan vi urskilja att riksdagen har tagit beslut om att barnkonventionen ska inkorporeras som svensk lag, och att det sedan är upp till varje verksamhet att implementera beslutet. Verksamheterna har alltså ansvar kring att skapa förändring, exempelvis

genom arbetssätt och struktur (Pressman & Wildavsky, 1984: xxi). Intervjuperson B säger:

[...] det är ju också så att domstolarna, dem måste ju också rätta sig efter hur lagparagraferna ser ut nu, [...] men det är lite precis som att alla nu sitter och väntar på liksom prejudicerande domar och så för att veta hur man ska göra för att kunna använda barnkonventionen i utredningar

(Intervjuperson B)

Intervjuperson B belyser med sitt citat att det saknas vägledning i arbetet och att det behövs anvisningar i form av rättspraxis och prejudicerande domar. Detta går att koppla till Thorburn Stern (2019: 295) som menar att brist på implementering och vägledning vid inkorporering av barnkonventionen kan lämna över makten av användandet av barnkonventionen till verksamheterna. Detta visar på att top-down och bottom-up-perspektiven har ett nära samband med varandra eftersom vägledning uppifrån också kräver att implementeringen nedifrån prövas. Detta är något som intervjuperson D nedan uppmanar till:

[...] idag i den nya lagen så ska ju dem vara på samma nivå och allt handlar om hur vi prövar den och hur domar och tingsrätten och liknande landar i helt enkelt, och hur dem använder sig av det men också väldigt mycket i om hur vi använder oss av det [...]

(Intervjuperson D)

Intervjuperson D förtydligar att hur barnkonventionen kommer att användas och för att den ska få ta plats i det svenska samhället, beror mycket på hur socialsekreterarna väljer att använda den. Intervjuperson D förtydligar att det alltså är viktigt att socialsekreterare ser till att använda barnkonventionen nu när den har blivit lag, i utredningar och beslut i domstolen, för att konventionen ska appliceras i det dagliga arbetet.

Utifrån intervjuperson B och D:s svar gör vi tolkningen att implementering av barnkonventionen i socialsekreterarnas arbete kring att göra barn delaktiga har brustit på grund av att det saknas tydlig vägledning. För att socialsekreterarna ska finna gemensamma definitioner samt lösningar i sitt arbete med att göra barn delaktiga, är vår tolkning att socialsekreterarna och verksamheterna behöver implementera barnkonventionen i lika stor omfattning samt på liknande sätt. Socialsekreterarna behöver därmed finna gemensamma definitioner samt lösningar genom vägledning uppifrån för att barnkonventionen ska kunna ta sin rätta plats.

5.1.2 Handlingsutrymme vid tolkning av barnkonventionen

Samtliga intervjupersoner var eniga om att de alla bär på ett stort handlingsutrymme, och att de efter att barnkonventionen blev svensk lag har ett handlingsutrymme kring hur konventionen ska tillämpas i arbetet med att göra barn delaktiga. Intervjuperson C säger följande:

Det är ju en risk tänker jag, för att jag kan ju tolka den [barnkonventionen] på ett sätt och min kollega kan ju sedan tolka den på ett annat sätt [...]. Och då blir det ju inte helt enkelt. Det finns ju lättare artiklar och mindre, eller liksom mer komplicerade artiklar i barnkonventionen

(Intervjuperson C)

Intervjuperson C belyser i citatet ovan att det är en risk med handlingsutrymmet kring att tolka barnkonventionen i deras arbete med att göra barn delaktiga. Detta håller Intervjuperson A med om, som menar på att de nu efter att barnkonventionen blivit svensk lag är tvungna att använda sig av barnkonventionen i arbetet med att göra barn delaktiga, men att de ändå har ett handlingsutrymme kring hur konventionen ska tolkas. Intervjupersonernas upplevelser om deras handlingsutrymme i arbetet går att koppla till Dunér och Nordström (2006: 429 & 433) som beskriver förutsättningar för att handlingsutrymme ska kunna uppstå. Utifrån intervjupersonernas beskrivning om

att de har ett handlingsutrymme kring hur barnkonventionen ska tillämpas i deras arbete, går det att tolka att de *rättsliga* förutsättningarna för handlingsutrymme, som handlar om hur lagar och regler skapar ramarna för hur ett beslut ska tolkas och fattas, är relativt öppna och tolkningsbara. De *organisatoriska* förutsättningarna, som handlar om att riktlinjer som har antagits av verksamheter är menade att göra rättsliga bestämmelser mer exakta och detaljerade, verkar utifrån intervjupersonerna inte heller ge dem en generell uppfattning om hur barnkonventionen ska tolkas och tillämpas arbetsplatser mellan.

Socialsekreterarnas olika uppfattningar om hur barnkonventionen ska tillämpas i arbetet, exempelvis vid arbetet med att göra barn delaktiga, anser vi verkar stämma överens med det hinder som Larsson och Hultman (2019; 91) tar upp i sin artikel om socialsekreterares handlingsutrymme. Författarna skriver att det handlingsutrymme som socialsekreteraren sitter på vid tolkning av barnkonventionen, och specifikt vid tolkning av vad delaktighet innebär, kan vara ett hinder i socialsekreterarens arbete kring att göra barn delaktiga. Detta är något som även Thorburn Stern (2019: 295f) och Adolphsen et al. (2019: 21f) belyser, då författarna anser att brist på vägledning lämnar över ansvaret för tolkning till socialsekreterarna. Utifrån Intervjupersonernas upplevelse skulle det kunna tolkas som att det behövs tydliga manualer och riktlinjer kring hur barnkonventionen ska implementeras och tillämpas för att kunna finna gemensamma definitioner och lösningar för att göra barn delaktiga i arbetet.

Vid intervjutillfällena då vi samtalat om den debatt som föregått riksdagens beslut om att barnkonventionen skulle inkorporeras, och de farhågor som funnits inför en sådan inkorporering, har flera intervjupersoner bekräftat att det alltid finns en risk kring professioners handlingsutrymme och att tolkningar görs olika. Flera pekar dock även på att fördelarna med en bred lag överväger nackdelarna. Flera av våra intervjupersoner anmärker även på att de är vana vid att jobba med breda lagar och ha mycket handlings- och tolkningsutrymme, och att det kommer gynna dem vid tolkning av barnkonventionen som lag. Intervjuperson B håller med om detta och säger följande:

Jag tänker väl spontant att det kanske också är lite bra att det inte är så skrivet i sten exakt hur man ska tolka, utan att det finns utrymme att anpassa tolkningen lite efter varje specifikt barn. För grunden är ju någonstans att det ska vara det bästa för barnet, att det är det som är avgörande, och det bästa, det är ju olika för olika barn.

(Intervjuperson B)

För att sammanfatta denna underrubrik så gör vi tolkningen att handlingsutrymme uppfattas som både något bra och dåligt hos intervjupersonerna. Likt Evans och Harris (2004: 887) tolkar vi att handlingsutrymmet behöver ses i sin kontext för att förstå huruvida det främst är en fördel eller nackdel i situationen. I vår tidigare forskning (Larsson & Hultman, 2019: 91; Thorburn Stern, 2019: 269; Adolphsen et al., 2019: 21) har vi kunnat utläsa att ett för stort handlingsutrymme kan ge svårigheter åt att tillämpa barnkonventionen, något som ett par av våra intervjupersoner också reflekterar över. Utifrån vad intervjupersonerna har berättat uppfattar vi att deras handlingsutrymme vid tolkning av barnkonventionen går att koppla till föregående underrubrik - *Avsaknad av vägledning i arbetet med att göra barn delaktiga*, där vi diskuterar om bristen på vägledning öppnar upp för tolkning hos socialsekreterarna. Anledningen till att socialsekreterarna har ett handlingsutrymme vid tolkning av barnkonventionen skulle kunna bero på bristen av vägledning.

5.1.3 Barns delaktighet - en redan erfaren praxis

En förklaring som flera intervjupersoner återger i sina intervjuer kring varför en större förändring inte har skett gällande implementering i arbetet är att barnkonventionen ingått i arbetssättet och lagen sedan tidigare. Dessa intervjupersoner menar alltså att arbetssättet med att göra barn delaktiga och kring att beakta barnets perspektiv har varit en del av deras arbetssätt sedan länge. Några av våra intervjupersoner betonar det mer än andra. Att arbetet kring att göra barn delaktiga inte har förändrats sedan barnkonventionen blev svensk lag, menar Intervjuperson A, kan bero på att verksamheten har arbetat med barnkonventionen

redan innan den inkorporerades som lag. Implementering och därefter tillämpning av barnkonventionen i deras arbete efter att konventionen blev lag har således inte förändrat arbetet kring att göra barn delaktiga. Intervjuperson A säger följande:

Alltså i det praktiska dagliga arbetet så ser jag inte egentligen någon större skillnad, om man säger principen om barnets bästa, BBIC [...] det är ju liksom i princip alltid ändå avgörande. Så att, ja, jag ser inte någon jätteförändring faktiskt efter att barnkonventionen blev svensk lag

(Intervjuperson A)

Detta anger även intervjuperson C och F, som berättar att regleringen inom verksamheten ser ut på liknande sätt nu, jämfört med hur det såg ut innan barnkonventionen blev svensk lag. Flera av våra intervjupersoner menar alltså att det inte har skett någon förändring i arbetet kring att göra barn delaktiga efter att barnkonventionen blev svensk lag. Intervjuperson F säger bland annat följande när vi ställde frågan om vad personens första tankar var om att barnkonventionen skulle bli svensk lag;

Sen så var väl andra tanken, så fort jag började titta på det, i och med att vi jobbar, har licens för BBIC, barns behov i centrum, så jobbar vi ju oerhört nära den [barnkonventionen] och det som står i den även sen tidigare så att det var ingen jättestor övergång

(Intervjuperson F)

Mer specifikt är det flera intervjupersoner som tar upp arbetssättet *Barns behov i centrum*, BBIC, som är ett handläggnings- och dokumentationssystem. Även Intervjuperson C beskriver att de redan arbetar med barnkonventionen på grund av att de arbetar mycket med BBIC. Vidare säger Intervjuperson C och E att

arbetssättet BBIC specifikt har varit en stor del av arbetsplatsens arbete med att göra barn delaktiga.

I och med att barnkonventionen blev ratificerad i Sverige år 1990 så har delar av konventionen varit inarbetad i svensk lag, däribland socialtjänstlagen (SoL), föräldrabalken (FB) och lag med särskilda bestämmelser om vård av unga (LVU), och har således redan varit en del av socialsekreterarnas arbetssätt (Socialdepartementet, 2018: 53f). Exempel som intervjupersonerna ger kring att de har utgått från konventionens bestämmelser sedan tidigare är just arbetssättet BBIC. Samtliga intervjupersoner menar däremot att det innan har funnits en ambivalens i användandet av arbetssätten med att göra barn delaktiga, och att barnkonventionen som svensk lag således förhoppningsvis kan användas som ett gemensamt verktyg för att tydliggöra barns rätt till delaktighet i praktiken. Likt Wågby och Englander (2019: 181), Hultman (2013: 42) och Kennan, Brady och Forkan (2018: 15f), så är intervjupersonerna eniga om att barns möjlighet till delaktighet är viktigt att beakta och att därmed krävs gemensamma utgångspunkter samt ett gemensamt tänk för att kunna möjliggöra delaktigheten för barnen. Intervjupersonerna menar även likt Vis et al. (2011: 332) att barn behöver få möjlighet till att vara delaktiga för att kunna bli tilldelade rätt förutsättningar.

Intervjupersonernas upplevelse om att barnkonventionen redan har ingått i deras arbete går att koppla till top-down- och bottom-up-perspektiven, som förklarar vad implementering innebär, hur processen kan se ut samt hur implementering går till inom verksamheter i praktiken (Pressman & Wildavsky, 1984: xxi; Matland, 1995: 148). Intervjupersonerna beskriver att de redan har implementerat delar av barnkonventionen i sitt arbete utifrån tidigare beslut från makthavare i samband med ratificeringen 1990. Matland (1995: 148) skriver att verksamheter måste ha handlingsutrymme till att implementera beslut från makthavare för att implementeringen i verksamheten ska få goda effekter. Matlands (1995: 148) beskrivning kan vara en förklaring till varför implementeringen har varit olika verksamheterna emellan, då vissa verksamheter sedan tidigare kan ha implementerat besluten i samband med ratificeringen. Beroende på vilken omfattning barnkonventionen har ingått i intervjupersonernas arbete sedan

tidigare, tolkar vi att socialsekreterarna och verksamheterna, utifrån sitt handlingsutrymme, har implementerat konventionen. Vi tycker oss även uppfatta att skillnaderna i implementeringen innebär att även verksamheterna har ett handlingsutrymme då de själva kan välja på vilket sätt samt i vilken omfattning som barnkonventionen som svensk lag ska implementeras i verksamheten. Utifrån Lipsky (2010: 3f), som beskriver att handlingsutrymme kan tolkas som omfattningen av den frihet professionella kan handla inom i ett specifikt sammanhang, gör vi tolkningen att verksamheter har möjligheten att själva prioritera arbetet med barnkonventionen kopplat till barns delaktighet och hur de ska implementera innehållet i arbetet.

5.1.4 Hinder på grund av covid-19-pandemin

En sista upplevelse kring implementering av barnkonventionen, och mer specifikt i arbetet med att göra barn delaktiga, är kopplat till covid-19. På grund av rådande pandemi har barnkonventionen inte kunnat implementeras på önskat sätt och samtliga intervjupersoner menar därmed att deras arbete kring att göra barn delaktiga inte har förändrats. Samtliga intervjupersoner delar uppfattning om att det nog hade sett annorlunda ut om de inte hade behövt förhålla sig till pandemin. Intervjuperson B säger följande kring implementering av barnkonventionen kopplat till pandemin:

Jag vet att tanken var att vi någonstans i mars, april förra året skulle ha fått lite utbildning på området, också få höra lite mer om hur ledningen tänkte runt hur vi faktiskt skulle implementera detta i vår verksamhet. Sen kom corona och de inplanerade utbildningstillfällena ställdes ju in och har sen inte heller blivit av tyvärr alltså

Intervjuperson B

På grund av pandemin har intervjupersonerna inte fått den vägledning som var tänkt. Adolphsen et al. (2019: 21) menar på att det finns en risk vid brist på vägledning, praxis och riktlinjer och att det kommer lämna över ansvaret för tolkning och tillämpning av barnkonventionen till socialsekreterarna.

Intervjupersonerna har till följd av pandemin tillskrivits ett handlingsutrymme kring tillämpning och implementering av barnkonvention som lag. Detta går att koppla till Harris (2004: 887), som beskriver att handlingsutrymmet kan handla om möjligheten för den professionella att hantera och använda det.

Intervjupersonerna har alltså med hjälp av sitt handlingsutrymme möjlighet att tolka och tillämpa barnkonventionen även om tydliga manualer och riktlinjer saknas.

En förhoppning intervjupersonerna har är att de ska få mer utbildning och information om barnkonventionen som ny svensk lag när pandemin är över. Intervjuperson F beskriver att det skedde implementering till en början, men att det bromsades in på grund av covid-19. Tydlig vägledning kring barnkonventionen som svensk lag beskriver intervjupersonerna kan skapa en mer samstämmig syn och arbetssätt kring att göra barn delaktiga samt kring vilket handlingsutrymme socialsekreterarna ska ha kring att tillämpa konventionen i arbetet. Intervjupersonernas upplevelser av implementering går att koppla till top-down- och bottom-up-perspektiven (Pressman & Wildavsky, 1984: xxi; Matland, 1995: 148). Utifrån perspektiven kan vi se att makthavare har tagit beslut om att barnkonventionen ska bli svensk lag, och att det därefter är verksamheterna och socialsekreterarnas ansvar att konventionen implementeras. I det här fallet har implementering förhindrats i verksamheterna och hos socialsekreterarna på grund av covid-19. Vi tolkar därmed att implementering och tillämpning alltså inte har skett på ett sätt för att beslutet ska kunna lyckas, på grund av covid-19.

5.1.5 Sammanfattning av temat

Hur barnkonventionen har implementerats i verksamheterna finns det både likheter samt spridda meningar om hos intervjupersonerna. I detta avsnitt har vi presenterat resultat från de intervjuperson som upplever att det har skett en bristande implementering av barnkonventionen i deras verksamhet. Vi har i avsnittet presenterat hur intervjupersonerna upplever att deras arbete med att göra barn delaktiga har påverkats av barnkonventionen som lag och varför implementering inte har utförts korrekt. Vi kommer fram till att intervjupersonerna saknar implementering och att en konsekvens har blivit att

socialsekreterarna får ett handlingsutrymme vid tolkning av konventionen. Vi kommer även fram till att delar av barnkonventionen redan ingår i intervjupersonernas arbete sedan tidigare. Vidare presenterar vi att implementering av barnkonventionen har påverkats eller förhindras på grund av pandemin med covid-19. Utifrån intervjuerna kan vi dra slutsatsen att hur barnkonventionen har implementerats och i sin tur tillämpats på intervjupersonernas arbetsplatser, påverkar deras arbete kring att göra barn delaktiga samt deras handlingsutrymme kring att tillämpa konventionen i arbetet.

5.2 Förändring i arbetet efter inkorporering av barnkonventionen som svensk lag

Flera av våra intervjupersoner har upplevt någon form av förändring i arbetet med att göra barn delaktiga samt sitt handlingsutrymme kring att tillämpa konventionen inom sin verksamhet efter att barnkonventionen blivit svensk lag. De flesta av dessa personer har främst upplevt en förändring socialt snarare än praktiskt, men alla har upplevt båda till viss del. Med sociala förändringar menar vi förändringar på arbetsplatsen som inte är skrivet i riktlinjer eller som har varit praktiska moment, utan som är en förändring vid exempelvis social kultur, samtalsämnen och tankesätt. Praktiska förändringar syftar istället på exempelvis nya dokument, arbetssätt och riktlinjer. Resultatet nedan kommer att skilja på dessa kategorier av förändring och presentera vad våra intervjupersoner har berättat.

5.2.1 Sociala förändringar efter inkorporeringen av barnkonventionen som svensk lag

Det tema som visar sig starkast bland intervjupersonerna inom den sociala förändringen är att barnkonventionen som ny svensk lag visar sig stärka socialsekreterarna i att driva barnets perspektiv i utredningar. Intervjupersonerna nämner att de, nu när barnkonventionen är lag, känner sig tryggare och starkare i att kunna motivera för barnets rättigheter. Intervjuperson C beskriver att detta kan synas exempelvis i arbetet med föräldrar och säger att "Så det är mycket motivationsarbete med föräldrarna för att kunna träffa barnen. Vi kan efter att

barnkonventionen blev lag vara väldigt tydliga med att det finns en lag. Vi kan stötta oss väldigt mycket mot den lagen då för att argumentera” (Intervjuperson C). Intervjupersonerna A, D och E nämner även att barnkonventionen som lag stärker dem i argumentationen som skrivs i utredningen, men även i kontakt med själva barnen där alla intervjupersoner är eniga om att det finns en stor poäng med att kunna berätta för barnet att dennes rättigheter nu är lag. Detta belyser intervjuperson E som säger “[o]ch just nu så kan vi säga till barnen att det här är lag, det här har du rätt till. Ingen annan kan säga något annat, för det här är lag och det kan man säga till föräldrarna också. Och det märks!” (Intervjuperson E). Intervjupersonerna menar således att deras självförtroende i att lyfta och stärka barns delaktighet i utredningsarbetet kan ses både i arbetet med föräldrarna men också i samtal med barnen efter att barnkonventionen blev svensk lag.

Enligt Heimer, Näsman och Palme (2017: 43) så är det väldigt viktigt att socialsekreterare stärks i sin profession och i sitt handlingsutrymme i dilemman mellan föräldrar och barn för att barn ska få vara mer delaktiga. Utifrån intervjupersonerna kan det tolkas som att barnkonventionen som lag tycks stärka socialsekreterarna i arbetet med föräldrarna och att de känner en större trygghet i att argumentera för barnets perspektiv. Heimer, Näsman och Palme (2017: 43) kommer i sin studie fram till att socialsekreterare har tenderat att “välja” föräldrars linje i utredningar med barn på grund av att föräldrars perspektiv oftare bedöms väga tyngre i domstol snarare än barnets perspektiv. Barnkonventionen som svensk lag skulle dock utifrån detta resultat kunna ändra på det genom att stärka socialsekreterarna att “välja” barnets perspektiv i utredningar.

En annan social förändring som intervjupersonerna tar upp handlar om att de känner att det är högre krav och ansvar på att göra barn delaktiga, att det nu är ett måste i stället för ett bör. Intervjuperson B berättar att det nu efter att barnkonventionen blivit svensk lag numera är ett krav på att applicera barnkonventionen i sitt arbete, och säger följande: “Innan så har det ju kanske varit liksom ett bör, från första januari förra året så var det ju ett ska, det är inte valbart”(Intervjuperson B). Utifrån citatet pekar Intervjuperson B på att de inte längre har ett handlingsutrymme kring att välja om barnkonventionen ska tillämpas eller inte. Barnkonventionen som svensk lag upplevs av

intervjupersonerna ha förändrat tankesättet, där socialsekreterarna nu har blivit "tvungna" att använda barnkonventionen i sitt arbete. Detta är något som samtliga intervjupersoner håller med om. Detta ser intervjupersonerna som något positivt och som även har genererat i allt fler kollegiala diskussioner kring barns delaktighet samt ett ökat engagemang från kollegor och chefer. Detta går att koppla till Vis och Fossums (2015: 14) artikel där de menar att organisatoriska faktorer för att göra barn delaktiga inom organisationen är den mest avgörande faktorn för att barn faktiskt ska få vara delaktiga. De menar att engagemang för att göra barn delaktiga inom en organisation därför är ytterst viktigt. Den förändring som socialsekreterarna upplever kan således ses som en positiv förändring för att barn ska bli mer delaktiga.

Slutligen menar alla intervjupersonerna som anger att de upplevt någon sorts förändring då barnkonventionen inkorporeras till svensk lag att förändringen främst har skett i form av att de själva och andra på arbetsplatsen är mer medvetna om barns delaktighet. De sociala förändringarna tycks alltså bland annat ha förändrat socialsekreterarnas handlingsutrymme i och med att de känner att de ha mer möjligheter att kunna göra barn delaktiga i utredningsarbetet bland annat emot föräldrar då de har barnkonventionen som lag i ryggen. De rättsliga förutsättningarna för socialsekreterarnas handlingsutrymme har således förändrats (Dunér & Nordström, 2003: 429f).

5.2.2 Praktiska förändringar efter inkorporeringen av barnkonventionen som svensk lag

Flera av de intervjupersoner som upplevt förändring upplever också praktiska förändringar inom arbetet med att göra barn delaktiga samt sitt handlingsutrymme kring att tillämpa konventionen efter att barnkonventionen inkorporerats som svensk lag. Det mest förekommande förändringen i denna kategori var att arbetsplatsen tagit fram nytt material kopplat till barnkonventionen. Material som fungerat som stöd i utredningar, såsom stöd för samtal med barn. Intervjuperson E och F berättar att förändring i arbetet kring att göra barn delaktiga har skett gällande stödmaterial på arbetsplatsen men även i de anställdas allmänna prioritering i utredningar, i form av stöd från ledningen i att göra barn delaktiga.

När vi ställde frågan om hur implementering av barnkonventionen har sett ut på arbetsplatsen och hur det påverkar arbetet med att göra barn delaktiga svarade Intervjuperson C följande:

Vi har ju haft både implementering av det [...] utifrån det också tagit fram ytterligare material och riktlinjer för att kunna göra barn mer delaktiga. Och också förändrat våra mål, där det faktiskt står att barnen ska vara delaktiga [...] det har blivit mer tydligt, absolut

Intervjuperson C

Även Intervjuperson E beskrev liknande upplevelser. Intervjuperson C berättar alltså att det har skett förändring i arbetet efter att konventionen blev lag, genom att nya dokument och riktlinjer tillkommit som ska styra arbetet. Inom bottom-up perspektivet skriver Matland (1995: 148) att verksamheter behöver ett handlingsutrymme för att kunna implementera ett nytt beslut på ett sätt som passar deras verksamhet. Vi kan urskilja detta från citatet från intervjuperson C att de utifrån implementering och utifrån riktlinjer uppifrån fått handlingsutrymme till att ta fram material till verksamheten. Vis, Holtan och Thomas (2012: 12) tar upp faktorer som socialarbetare i deras studie ansåg försvårade arbetet med att göra barn delaktiga där de bland annat tar upp att stödmaterial i form av utbildningsstöd i samtal med barn är en viktig faktor. Kopplat till vårt resultat skulle detta tyda på att stödmaterial som tas fram kopplat till barnkonventionen är av vikt för socialsekreterarna.

Ytterligare en praktisk förändring som visade sig i vårt material var de fått nya riktlinjer och arbetssätt som införts som ett "måste" vid utredningsarbete med barn. Detta har inneburit exempelvis olika kontroller och checklistor för att säkerställa att barnet har gjorts delaktig. Dessa riktlinjer menar intervjupersonerna gör att deras arbetssätt inom verksamheten blir mer samstämmigt. Larsson & Hultman (2019: 309f) skriver att ett för stort handlingsutrymme kan förhindra barns rätt till delaktighet, något vi kan se i bland annat (ålder och mognad). Kopplat till vårt resultat med praktiska förändringar kan detta innebära att det finns förutsättningar för att barn ska bli mer delaktiga utifrån de förändringar som

har skett. Handlingsutrymmet för socialsekreterare är som vi nämnt centralt i arbetet och gör att socialsekreterare har möjlighet att anpassa exempelvis en lag till situationer som kan vara väldigt varierade. Utifrån citatet går det att tolka att socialsekreterare behöver handlingsutrymme i sitt arbete för anpassning till varje enskilt barn, något som även Hultman, Höjer och Larsson (2020: 310) skriver om i sin artikel. Författarna går även in på att det är av stor vikt att ta hänsyn till barnets ålder och mognad för att barnet ska få större möjlighet att vara delaktig utifrån barnets egna förutsättningar.

5.2.3 Sammanfattning av temat

För att sammanfatta vårt andra tema har de av våra intervjupersoner som har upplevt en förändring i arbetet sedan barnkonventionen blev svensk lag, upplevt förändringar som går att dela upp i två olika kategorier. Dessa kategorier är sociala förändringar och praktiska förändringar. Vid analysering av dessa kategorier kan vi se att de sociala förändringarna bör göra att barn blir mer delaktiga. De praktiska förändringarna ser vi både kan öka och begränsa socialsekreterares handlingsutrymme, något som måste bedömas i sin kontext. Utifrån vårt resultat och analys kan vi se att de praktiska förändringar som gjorts bör vara givande för att göra barn delaktiga.

6. Avslutande diskussion

Syftet med denna studie har varit att undersöka hur socialsekreterare som arbetar med myndighetsbeslut gällande barn och unga upplever att barnkonventionen påverkar deras arbete. Frågeställningarna som utformades för att besvara studiens syfte var följande:

- Hur upplever socialsekreterare sitt handlingsutrymme kring att tillämpa barnkonventionen efter att konventionen blev svensk lag?
- På vilket sätt upplever socialsekreterare att barnkonventionen som svensk lag har påverkat arbetet kring att göra barn delaktiga?

Genom intervjuer med socialsekreterare som arbetar med myndighetsbeslut gällande barn och unga har vi kunnat urskilja likheter och skillnader som har hjälpt oss att besvara våra frågeställningar. Intervjupersonerna har således bidragit med resonemang och perspektiv gällande deras arbete och hur det ser ut nu när barnkonventionen är svensk lag. Genom att utgå från socialsekreterarnas perspektiv vid svar på våra frågeställningar, kunde vi analysera upplevelserna av barnkonventionen i arbetet på ett djupgående sätt. Vid analysering av intervjupersonernas upplevelser tog vi hjälp av två teoretiska utgångspunkter - top-down- och bottom-up-perspektiven samt handlingsutrymme. Top-down- och bottom-up-perspektiven hjälpte oss att förstå vad implementering innebär, hur det förväntas fungera samt hur det verkligen tas i uttryck i praktiken (Pressman & Wildavsky, 1984: xxi; Matland, 1995: 148). Handlingsutrymme som teoretisk utgångspunkt hjälpte oss att förstå inom vilka ramar socialsekreterarna har möjlighet att tolka befintliga manualer och riktlinjer, i studiens fall barnkonventionen (Lipsky, 2010: 3f).

Utifrån våra intervjuer har vi kommit fram till att arbetet kring att göra barn delaktiga samt socialsekreterarnas handlingsutrymme kring att tillämpa konventionen i arbetet har påverkats på olika sätt av den implementering samt tillämpning som har medföljt av att barnkonventionen inkorporerats som svensk

lag. Intervjupersonernas delade uppfattningar har visat sig bero på olika orsaker som vi diskuterar i studiens resultat- och analysdel. I vår tidigare forskning presenteras att det funnits farhågor inför att barnkonventionen skulle inkorporeras till svensk lag och att det inte funnits någon diskussion kring vad barnkonventionen ska uppnå från lagstiftaren (Adolphsen et al., 2019: 21; Thorburn Stern, 2019: 296). Detta gör att det är svårt att säga om implementeringen av barnkonventionen har lyckats eller misslyckats utifrån lagstiftarens syfte. Det vi däremot kan säga är att en slutsats skulle kunna vara att tillämpningen och implementeringen på ett sätt kan ha misslyckats, eftersom socialsekreterarna har så delade uppfattningar samt finner olika möjligheter kring hur de ska använda sig av konventionen i arbetet. Detta går mot Larson och Hultmans (2019: 96) antagande om att barnkonventionen som svensk lag sannolikt skulle kunna innebära att ett mer samhälleligt fokus skulle uppstå kring konventionen, och att det därmed skulle bli enklare att finna gemensamma definitioner. Efter ett drygt år med barnkonventionen som svensk lag verkar socialsekreterarna alltså inte hittat någon gemensam tolkning och tillämpning av konventionen arbetsplatser emellan. Vad vi kan urskilja utifrån intervjupersonerna samt vår tidigare forskning är att det därmed av stor vikt att finna en gemensam tolkning och tillämpning av barnkonventionen i arbetet, för att den ska få en stor och positiv effekt i samhället.

I studien har vi även kommit fram till att arbetet med att göra barn delaktiga har förändrats inom vissa verksamheter efter att barnkonventionen inkorporerats som svensk lag. Förändringarna har kunnat förklaras i form av sociala och praktiska förändringar. Dessa förändringar är exempelvis styrmedel, inofficiella samtal, stödmaterial och ökad trygghet i att använda barnkonventionen i utredningar. Utifrån vad våra intervjupersoner har berättat verkar det som att vissa märker av förändring till viss del, medan andra verksamheter inte har upplevt någon förändring alls. Utifrån våra analyser har vi kommit fram till att de förändringar som har skett bör gynna barns delaktighet, något som bekräftas av tidigare forskning. En del av vår tidigare forskning menar på att vissa förändringar inte kommer synas rent praktiskt och konkret direkt när barnkonventionen inkorporeras som lag i Sverige, men att det kommer synas på längre sikt (Vamstad, 2016: 67f; Thorburn Stern, 2019: 283). En slutsats vi kan dra utifrån

vad intervjupersonerna har berättat, kopplat till detta, är att det tar tid gällande implementering när en lag inkorporeras men att det kommer öppna upp för samtal och att fokus kommer att riktas mot barns mänskliga rättigheter. Vi kan därför eventuellt i framtiden förvänta oss att fler förändringar kommer att ske inom socialtjänstens arbete, exempelvis i arbetet med att göra barn delaktiga.

För att besvara våra frågeställningar så kan vi konstatera att barnkonventionen som svensk lag har påverkat arbetet kring att göra barn delaktiga på olika sätt. Våra intervjupersoner har delade upplevelser om hur barnkonventionen som svensk lag har implementerats och i sin tur tillämpats, där vissa av våra intervjupersoner har upplevt förändringar i deras arbete kring att göra barn delaktiga. Huruvida förändring har skett eller inte berodde på olika faktorer som vi sedan diskuterar. De som hade upplevt förändring hade upplevt förändringar på praktiska och sociala sätt.

Gällande frågan om intervjupersonernas handlingsutrymme kring att tillämpa barnkonventionen efter att barnkonventionen blivit svensk lag, kan vi urskilja att socialsekreterarna har ett handlingsutrymme vid hur tolkning om hur de ska använda sig av konventionen i arbetet, men däremot har de inte längre ett handlingsutrymme kring att välja om den faktiskt ska användas eller inte. Vi kan även konstatera att intervjupersonerna har en viss oro kring att det går att tolka barnkonventionens artiklar olika och att det därmed behövs tydlig vägledning från verksamheten i form av exempelvis rättspraxis och prejudicerande domar. Vidare är samtliga intervjupersoner eniga om att det behövs ett visst handlingsutrymme för att kunna möta varje enskilt barn och att utgångspunkten behöver vara från barnets egna förutsättningar för att kunna förstå barnets livssituation samt behov. Utifrån vad intervjupersonerna har berättat drar vi slutsatsen att ansvar om hur barnkonventionen tillämpas i socialsekreterarnas arbete beror på vilket handlingsutrymme de har. Om socialsekreterarna sitter på ett stort handlingsutrymme gör vi tolkningen att det främst är deras ansvar att tillämpa barnkonventionen i arbetet, men har de däremot litet handlingsutrymme så ligger ansvaret istället på verksamheten om hur konventionen ska tillämpas i arbetet med att göra barn delaktiga.

Vi vill även förtydliga att studien utgår från våra sex intervjupersoners upplevelser, och att det därmed inte går att anta att alla socialsekreterare har samma uppfattning. Studiens resultat påverkas därmed helt av vårt urval och går inte att generalisera till alla socialsekreterare. Vidare vill vi även tydliggöra att barnkonventionen endast har varit svensk lag i drygt ett år och att hela det året har varit präglad av pandemin med covid-19. Vi hade möjligtvis fått ett annat resultat om det inte vore för pandemin.

Avslutningsvis har det varit intressant att få undersöka socialsekreterares upplevelser av barnkonventionen som svensk lag. Barnkonventionen är en central pusselbit för att uppmärksamma barns mänskliga rättigheter och i likhet med våra intervjupersoner hoppas vi att konventionen som svensk lag ska kunna trycka på dessa rättigheter. Det hade dock varit intressant att få undersöka upplevelsen av barnkonventionen ur ett annat perspektiv, exempelvis hur barn själva upplever att de får möjlighet till att vara delaktiga inom socialtjänsten efter att barnkonventionen har inkorporerats som lag. Slutligen ser vi fram emot att följa diskussionen om barns rätt till delaktighet och huruvida arbetet med barnkonventionen som lag kommer att gynna barns mänskliga rättigheter i Sverige.

Referenslista

Adolphsen, Caroline, Friðriksdóttir, Hrefna, Hartoft, Hanne, Leviner, Pernilla, Sandberg, Kirsten & Gording Stang, Elisabeth (2019): Barneretten i de nordiske land: Temaer i tiden I: *Barn. Forskning om barn og barndom i norden*. 37(3-4). Trondheim. NTNU.

Berman, Paul (1978): *The Study of Macro- and Micro- Implementation*. *Public Policy* 26:2:157'-84. <https://www.rand.org/pubs/papers/P6071.html> Hämtad 15-04-21

Berman, Paul (1980): *Thinking about Programmed and Adaptive Implementation: Matching Strategies to Situations*. Beverly Hills, Calif: Sage

Bryman, Alan (2018): *Samhällsvetenskapliga metoder*. Stockholm: Liber.

Dellgran, Peter (2015): *Människobehandlande professioner*. I: Johansson, Staffan, Dellgran, Peter & Höjer, Staffan (red.). *Människobehandlande organisationer: villkor för ledning, styrning, och professionellt välfärdsarbete*. Stockholm: Natur och kultur.

Dunér, Anna & Nordström, Monica (2006): *The discretion and power of street-level bureaucrats: an example from Swedish municipal eldercare*. *European Journal of Social Work*. <https://doi.org/10.1080/13691450600958486> Hämtad 04-04-21

Evans, Tony (2010): *Orientations of professional discretion in the welfare service state*. Farnham: Ashgate Publishing Ltd. <https://ebookcentral-proquest-com.ezproxy.ub.gu.se/lib/gu/detail.action?docID=533029>. Hämtad 05-04-21

Evans, Tony & Harris, John (2004): *Street-level bureaucracy, Social Work and the (exaggerated) death of discretion*. *British Journal of Social Work*. <https://doi-org.ezproxy.ub.gu.se/10.1093/bjsw/bch106> Hämtad 05-04-21

Halldén, Gunilla (2003): "Barnperspektiv som ideologiskt eller metodiskt begrepp" i *Pedagogisk forskning i Sverige 2003* årgång 8, nr 1-2.

Heimer, Maria, Näsman, Elisabet & Palme, Joakim (2017): *Rättighetsbärare eller problembärare? Barns rätt att komma till tals och socialtjänstens insatser*. Stiftelsen Allmänna Barnhuset.

Heimer, Maria, Näsman, Elisabet & Palme, Joakim (2018): *Vulnerable children's rights to participation, protection, and provision: The process of defining the problem in Swedish child and family welfare*. *Child & Family Social Work*. <https://doi-org.ezproxy.ub.gu.se/10.1111/cfs.12424> Hämtad 08-04-21

Hjern, Benny & Hull, Chris (1982): Implementation Research as Empirical Constitutionalism. *European Journal of Political Research*, 10(2), pp.105–115. <https://doi-org.ezproxy.ub.gu.se/10.1111/j.1475-6765.1982.tb00011.x> Hämtad 15-04-21

Hjern, Benny & Porter, David O (1981): *Implementation Structures: A New Unit of Administrative Analysis*. *Organization studies*, 2(3), pp.211–227. <https://doi-org.ezproxy.ub.gu.se/10.1177/017084068100200301>

Hull, Chris & Hjern, Benny (1987) *Helping Small Firms Grow: An Implementation Approach*. London: Croom Helm.

- Hultman, Elin (2013): *Barnperspektiv i barnavårdsutredningar - med barns hälsa och barns upplevelser i fokus*. Linköping.
- Hultman, Elin, Höjer, Staffan & Larsson, Monica (2020): *Age limits for participation in child protection court proceedings in Sweden*. Child & Family Social Work. <http://dx.doi.org/10.1111/cfs.12686> Hämtad 09-04-21
- Jacobsen, Dag Ingvar (2012): *Förståelse, beskrivning och förklaring: introduktion till samhällsvetenskaplig metod för hälsovård och socialt arbete*. Lund: Studentlitteratur AB
- Kalman, Hildur & Lövgren, Veronica (2012): *Etik i forskning och etiska dilemman. En introduktion*. I: Kalman, Hildur & Lövgren, Veronica (red.). *Etiska dilemman: forskningsdeltagande, samtycke och utsatthet*. Malmö: Gleerups.
- Kennan, Danielle, Brady, Bernadine & Forkan, Cormac (2018): *Supporting Children's Participation in Decision Making: A Systematic Literature Review Exploring the Effectiveness of Participatory Processes*. The British Journal of Social Work, Volume 48, Issue 7. <https://doi.org/10.1093/bjsw/bcx142> Hämtad 31-03-21
- Kvale, Steinar & Brinkmann, Svend (2014): *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Lund: Studentlitteratur.
- Larsson, Monica & Hultman, Elin (2019): *Barns rätt till delaktighet vid beslutsprocesser inom den sociala barnvården. Vad betyder barnkonventionen och den rättsliga utformningen för tillämpningen i praktiken?*. Barn [elektronisk resurs].
- Lipsky, Michael (1978): *Standing the study of Policy Implementation on Its Head*. I: Burham, Walter D & Wienberg, Martha (1978): *American Politics and Public Policy*. Cambridge, Mass: MIT Press.
- Lipsky, Michael (2010): *Street-level bureaucracy: Dilemmas of the individual in public service*. ProQuest Ebook Central <https://ebookcentral-proquest-com.ezproxy.ub.gu.se>. Hämtad 05-03-21.
- Matland, Richard E (1995): *Synthesizing the Implementation Literature: The Ambiguity-Conflict Model of Policy Implementation*. University of Houston. <https://doi-org.ezproxy.ub.gu.se/10.1093/oxfordjournals.jpart.a037242> Hämtad 14-04-21
- Ponnert, Lina (2019) *Barnkonventionen som lag och idé i ett familjestödande system* I: Ponnert, Lina & Sonander, Anna (red.) *Perspektiv på barnkonventionen: forskning, teori och praktik* Studentlitteratur: Lund.
- Pressman, Jeffrey L & Wildavsky, Aaron (1984): *Implementation. How great expectations in Washington are dashed in Oakland*. University of California Press.
- Rasmusson, Bodil (2003): "Barnkonventionen i socionomutbildningen" i *FN:s barnkonventionen angår högskolan: rapport från ett regeringsuppdrag*. Stockholm: Högskoleverket. 2003:6.
- Socialdepartementet (2016): *Barnkonventionen blir svensk lag* (SOU 2016:19). Socialdepartementet. Stockholm.

Socialdepartementet (2018): *Inkorporering av FN:s konvention om barnets rättigheter* (Regeringens proposition 2017/18:186) Regeringskansliet, Stockholm.

Socialstyrelsen (2015a): *Utreda barn och unga - Handbok för socialtjänstens arbete enligt socialtjänstlagen*. Socialstyrelsen: Stockholm.

Socialstyrelsen (2015b): *Bedöma barns mognad för delaktighet - Kunskapsstöd för socialtjänsten, hälso- och sjukvården samt tandvården*. Socialstyrelsen: Stockholm

Socialstyrelsen (2019): *Barns behov i centrum, BBIC*. <https://www.socialstyrelsen.se/stod-i-arbetet/barn-och-unga/barn-och-unga-i-socialtjansten/barns-behov-i-centrum/>. Hämtad 12-04-21

Svenska FN-förbundet (FN) (2019): "Nu blir barnkonventionen svensk lag" I: *Världsfrent*, nr. 4. Stockholm.

Svensson, Kerstin, Johnsson, Eva & Laanemets, Leili (2008): *Handlingsutrymme - Utmaningar i socialt arbete*. Natur & Kultur, Stockholm.

Thorburn Stern, Rebecca (2019): "Much Ado about Nothing? The Road to the Incorporation of the Convention of the Rights of the Child in Sweden" I: *The International Journal of Children's Rights*, 27(2), ss. 266-305.

Unicef, 2018: *Barnkonventionen FN:s konvention om barnets rättigheter*. <https://unicef.se/rapporter-och-publikationer/barnkonventionen>. Hämtad 09-03-21.

Vamstad, Johan (2016): *Fördelar och nackdelar med att inkorporera barnkonventionen. En jämförande studie av internationella erfarenheter*. Stockholm: Ersta Sköndal högskola, Institutionen för socialvetenskap.

Vetenskapsrådet (2002): *Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning*. Stockholm: Vetenskapsrådet. https://www.vr.se/download/18.68c009f71769c7698a41df/1610103120390/Forskningsetiska_principer_VR_2002.pdf. Hämtad 16-03-21

Vis, Svein Arild & Fossum, Sturla (2015): *Organizational factors and child participation in decision-making: differences between two child welfare organizations*. *Child & Family Social Work*, årgång 20 nummer 3, s. 277-287. <https://doi.org.ezproxy.ub.gu.se/10.1111/cfs.12076> Hämtad 13-04-21

Vis, Svein Arild, Strandbu, Astrid, Holtan, Amy & Thomas, Nigel (2011): *Participation and health - a research review of child participation in planning and decision-making*. *Child & Family Social Work* 16.3 (2011): 325-35. [doi:10.1111/j.1365-2206.2010.00743.x](https://doi.org/10.1111/j.1365-2206.2010.00743.x) Hämtad 13-04-21

Vis, Svein Arild, Holtan, Amy & Thomas, Nigel (2012): *Obstacles for child participation in care and protection cases—why Norwegian social workers find it difficult*, *Child Abuse Review*, årgång 21 nummer 1, s. 7-23

Wågby, Angelica & Englander, Magnus (2019): *Barns delaktighet i vårdnads-, boende- och umgängesutredningar*. *Socialvetenskaplig tidskrift* 2019:2 <https://socvet.se/article/view/3085/2409> Hämtad 31-03-21

Bilaga 1

Mailutskick till enhetschefer inom en region för att hitta intervjupersoner till vår studie.

Hej,

Vi heter Tyra Johansson och My Nässlander Örninge och går vår 6:e termin på socionomprogrammet vid Göteborgs Universitet. Det har nu blivit dags för oss att skriva vår kandidatuppsats där vi har valt att göra en kvalitativ studie om hur socialsekreterare upplever barnkonventionen som svensk lag och hur det syns i arbetet med barn och unga. Vi skickar just nu ut förfrågningar om att delta på en digital intervju via Zoom och undrar om du har möjlighet att skicka ut förfrågningar till socialsekreterare på din enhet? Vi bifogar ett informationsbrev som mer utförligt beskriver studiens syfte och information kring deltagandet. Detta får gärna skickas ut!

Vid frågor är det bara att höra av sig till någon av oss!
Tack på förhand.

Med vänlig hälsning,
Tyra Johansson & My Nässlander Örninge
gusjohty@student.gu.se, gusrnimy@student.gu.se

Bilaga 2

Frågeguide som användes vid intervjuerna.

FRÅGEGUIDE

Introduktion

1. Presentation av oss själva
2. Presentera vårt syfte och metod
3. Gå igenom informationsbrevet vi tidigare har skickat ut samt Vetenskapsrådets forskningsetiska krav
4. Sammanhangsmarkering - tidsram
5. Inhämta samtycke om att delta i intervjun/studien samt förfrågan om det är okej att spela in intervjun - berätta varför

Inledning

- Intervjupersonen får presentera sig - Var arbetar personen?, vad har personen för tidigare erfarenheter?
- Vad ingår i intervjupersonens arbete? - Hur ser arbetsuppgifterna ut?, vad har en för position på arbetsplatsen?
- Hur kommer intervjupersonen i kontakt med barn och unga i sitt arbete?

Inkorporering av barnkonventionen som svensk lag

- Vad var intervjupersonens första tanke när hen fick reda på att barnkonventionen skulle bli/har blivit svensk lag?
- Hur ser arbetet med barn och unga ut efter att barnkonventionen har blivit svensk lag?
- Upplever intervjupersonen att det har skett en förändring på arbetsplatsen i arbetet kring barn och unga efter att barnkonventionen blivit svensk lag?
- Vad är intervjupersonens (i sin arbetsroll) egna inställning till att barnkonventionen har blivit svensk lag?
- Hur skedde implementering av barnkonventionen på intervjupersonens arbetsplats?

Barns rätt till delaktighet

- Vad är intervjupersonens uppfattning om barns delaktighet?
- Hur ser intervjupersonen på möjligheten att göra barn delaktiga i sitt arbete?
- Hur upplever intervjupersonen att barnkonventionen som svensk lag kan stärka barns rättigheter?
- Har intervjupersonen upplevt någon gång när barnets delaktighet har varit mindre bra?
- Vad har barns delaktighet för betydelse för beslutsfattandet?
- Hur arbetar intervjupersonen/verksamheten med att göra barn delaktiga?

Handlingsutrymme

- Vad innebär handlingsutrymme för intervjupersonen?

- Upplever intervjupersonen att barnkonventionen som svensk lag har påverkat handlingsutrymmet på något sätt vid arbetet med barn och unga?
- Har intervjupersonen fått andra direktiv/ramar/regler att förhålla sig till sedan barnkonventionen blev lag, och hur påverkade det i så fall handlingsutrymmet?

För- och nackdelar med barnkonventionen som svensk lag

- Ser intervjupersonen några fördelar med att konventionen har blivit svensk lag?
- Ser intervjupersonen några nackdelar med att konventionen har blivit svensk lag?

Avslutning

- Fråga intervjupersonen om hen har några frågor till oss
- Fråga intervjupersonen har något mer att tillägga till intervjun
- Upprepa Vetenskapsrådets forskningsetiska krav

Bilaga 3

Informationsbrev.

Informationsbrev
Datum -----, Göteborg

Hej,

Vi heter Tyra och My och läser vår 6:e termin på socionomprogrammet vid Göteborgs Universitet. Vi håller just nu på att skriva vår kandidatuppsats och hoppas att du har möjlighet att delta på en intervju!

Det vi vill undersöka i studien är socialsekreterare på enheten för barn-och ungas inställning till antagandet av FN:s konvention om barnets rättigheter (barnkonventionen) som svensk lag i relation till hur de upplever handlingsutrymmet i sitt arbete. Intervjuerna kommer utgå från socialsekreterares erfarenheter och reflektioner om sitt arbete i förhållande till barnkonventionen. Vi hoppas att du vill delta!

Intervjuerna kommer utföras digitalt via Zoom, vid en överenskommen tid så snart som möjligt, senast vecka 12. Varför intervjuerna kommer ske digitalt beror på de rådande omständigheterna med Covid-19. Vi räknar med att intervjuerna kommer att ta upp till en timme. Vi söker efter 6-8 intervjudeltagare, men om antalet intresserade är fler så kommer vi att välja de som visade intresse först.

Informationskrav

Denna studie är frivillig att delta i och du kommer kunna avbryta din medverkan när som helst under studiens gång. Om det uppkommer frågor under intervjun som du inte vill svara på är det helt okej att avstå. Intervjun kommer, vid samtycke, att spelas in, och det beror på att vi ska kunna återge intervjun på ett korrekt sätt. När intervjun är klar kommer vi att transkribera och analysera intervjun, för att sedan kunna använda det som empiriskt material till vår studie. Den information som anges under intervjun kommer enbart användas i forskningssyfte. När studien väl är färdigskriven samt godkänd kommer den slutgiltiga versionen bifogas till dig som medverkat på en intervju.

Samtyckeskrav

Vi kommer att inhämta ett samtycke från dig som vill medverka i en intervju, muntligt eller skriftligt. Du har själv rätt att bestämma om du vill delta i studien eller ej.

Konfidentialitetskrav

Den information vi får genom intervjun som är kopplat till dig som intervjuperson kommer endast vi (Tyra och My) ha tillgång till. I studien kommer en avidentifiering göras genom exempelvis fingerade namn eller inte nämnande av personliga detaljer såsom; plats, tid etc., för att ingen igenkänning ska kunna ske i den slutgiltiga studien.

Nyttjandekrav

Det insamlade materialet kommer som tidigare nämnt enbart att användas i forskningssyfte. När vår studie är färdig och godkänd kommer allt material vi har samlat in vid intervjutillfället samt dess transkribering att raderas.

Om detta verkar intressant att delta i, så skicka ett e-postmeddelande till någon av oss!

Med vänlig hälsning,
Tyra Johansson och My Nässlander Örninge

Kontaktuppgifter

Telefon:

Tyra Johansson - 0708-177253

My Nässlander Örninge - 0734-477300

Epost:

Tyra Johansson - gusjohty@student.gu.se

My Nässlander Örninge - gusrnimy@student.gu.se

Handledare, Elin Hultman

elin.hultman@socwork.gu.se